

230.611

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

2

230611

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

~~Köt. d.~~ 7838.

Oct. Szék.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

J. Blanche sc.

ALMARÉK
ERDÉLYI HERCZEG,

A V V A G Y

A'

SZEBENI ERDŐ.

A'

TÖRTÉNETÍRÁSBÓL VONTT
ROMÁNOS RAJZOLAT.

PESTEN,

EGGENBERGER JÓSEF KÖNYVÁROSNÁL

1813.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ALMARÉK
ERDÉLYI HERCZEG,

a v v a g y

A'

SZEBENI ERDŐ.

A'

TÖRTÉNETÍRÁSBÓL VONTT'
ROMÁNOS RAJZOLAT.

PESTEN,

Eggenberger Jó'sef Könyvárosnál 1812.

A LAMARCA
ERDELYI HERCEG
SZEKENI ERDO.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

230611

FEST...
Biederstein...

EGYNEHÁNY századig tartott, hogy Erdély Ország szomorú néző helye volt már a' belső háborúknak, már a' hadakozásoknak, mellyekkel magát szomszédgyai ellen védelmeznie kellett, kik kincsei után esdekelvén, minden felül rá rohantak volt. Csak az egymással ellenkező haszonkereseteknek, de kivált a' Magyarok, és a' Törökök között való viszálykodásoknak köszönte, nem ugyan függetlenségét, de legalább még is létének fenn tartását; valamint a' balom, melly szinte azért nem eshet a' földre, mivel azt két egyenlő erejű feleket kézből kézbe lökvén, a' levegő égbén, 's egyszersmind bizonytalan állapotjában marasztallya.

Most e' nagy Herczegséget egy éleletes Fejedelem kormányozta, ki a' táborban megöszülvén, konokan büszkélkedett ama' szerencsében, mellyel szüntelen ingadozó birtokát a' veszedelemtől saját vezérlése alatt nyert viadalmakban védelmezte. Vazallussai önnkint hódoltak ama' hatalmas erőnek, mellyel az u-

ralkodó pálczát a' vénségtül meggyengültt kezében viselte; a' napnyúgoti, és az éjszaki szomszédok egymással harczolván, határait nem háborgatták; csak napkeletrül gomolyogtak fel ellene hadi tüzekkel tellyes fellegek, mellyek Országát új vészekkel fenyegették. Látszottak még oldalárúl csak imént leoldott kardgyánn az utolsó ütközetnek véres nyomdoki, ammint a' tudakozásnak értelmesen hallható dörgése katonáinak sorait viadalra ébresztette, az apród pedig ismét készen állott, hogy a' nehéz sisakot az éleletes fő bajnoknak ezüst színű hajfürtyeire nyomja.

Fiam! így szóllítá meg az öreg Herczeg Almarékot, bíborának örökösét, értem én a' te leütött szemedet, mellynek födele alatt lángoló fényre magát saját környékibe rejti. Szívednek aggodását akarja előllem eltitkolni, zártt mellyednek mély szorgalmát mellyel te meglett édes atyádot az ellenség' elejébe menni, és sebhelyes mellyét az új nyilaknak megnyitni látod. Magam sem tudom mire vélni, miért olly nehéz a' szívem? A' késkedést nem ösmertem még soha, mellyel ezen apródnak ajánlását fogadom, mellyel a' fegyvert előmbe tartya. Ne magyarázd azonban rosza. A' kénytelenség, az emberek' sorsának nagy, és elkerülhetetlen parancsolattya lebilincsezi a' nyomozást az iránt, a' mi az embernek belse-

jében szól. Kénytelen vagyok vele, és azért legyen is meg. Szólly Fiam! nem vagyok-e vele kénytelen?

Almarék. Nem vagy, Herczeg! kínáld meg az ellenséget a' békességgel, és nem vagy vele kénytelen.

Herczeg. Békességgel? A' meg nem győzött Törököt békességgel megkínálni annyit tenne, mint a' bíbort vállaimról leszakasztani, arany vesszőkön a' török táborba vinni, és e' herczegszéket, mellyért már sok nemes vérontatott, vazallus kastéllyal minden kényszerítés nélkül gyalázatosan felcserélni.

Alm. A' te bíborod után, Herczeg! nem esdeklik a' Szultán. Annak, a' mi az erdélyi hegyeknek gyomrában esztendő ezredektül fogva békével nyugodott, örökké elrejtve kellett volna maradnia. Még e' föld az ő belső részeinek kincseit nem ösmerte, mindaddig gazdaságának írgyeletlen bőségével tág mezeinn díszeskedett. Most már a' messzűnнен hitt Kolonistáknak boldogtalan keze mégnyitotta erét, melly után ellenségeinknek telhetetlen esdeklése szomjadozik, 's az elpusztított tartomány feldúltt mezeivel gazdagnak nevezetik. Fizess a' Töröknek adót földgyeidnek kiásott kincseibül, és te Herczeg maradsz, néped pedig békével él.

Her. Herczeg maradok, és másnak job-
bággya; népem békével él, és véres verítéké-
ben fürdik, hogy az idegennek arany után
való szomját enyhíteni segítse. Nem, Fiam!
nem! Ezt én tetőled nem vártam. Azért nyer-
tem volna-é annyi ütközeteket, hogy az utól-
sót gyalázatosan megvásárollyam? Azért csor-
bítottam volna-é meg e' kardomot az ellenség-
nek pánczéllýánn, hogy mikor majd elerőtle-
nedett kezemből egyszer dücsőségesen kiesne,
őseleim' Kastéllýának falára fel ne függeszt-
hessem? Azért láttam volna-é bajnok társaimot
százonkint a' sírba húllani, hogy gyermekeik
adókkal váltsák ki bíborpalástomat? Mit gon-
dolsz Fiam? azt mondod-é még, hogy nem
vagyok kénytelen ---

Almarék szavába esvén: Nem vagy kény-
telen, édes Atyám! Ide nekem e' kardodot!
Testemnek legmélyebb injárási búl habzik az
erő ezen ökölbe; ne vesd meg tapasztalatlan
karomat. A' hazáért való ütközetben felosz-
tom hadi seregeddel a' vitézséget; a' Hercze-
gért! legyen a' viadalnak zúrzaros közepénn
bajnokidnak biztató szava; én azonban előttök,
mint vezérek, csak édes atyámért harczolok.

Hercz. A' tavaszi napnak lángoló sűgárai
gyanánt ontya mellyembe az új életet szavaid-
nak kellemetes tüze! Illyennek kellett lenned,
hogy édes fiam légy. Allighogy benned meg

nem csalatkoztam. Vedd fegyveremet! — Itt az ifú térgyre esett, 's mély tisztelettel vette el édes attyának kezébül a' kardot. — A' szerencsés atyának áldása kíséren tégedet! így folytatá szavai az érdemes öreg, térgyeirül fiát felemelvén. Hallod-é ütközetekhez szokott paripámnak hortyogását! száll fel reá; hadi seregeim készséggel várják vezéreket; repülly elejekbe. Oh! vajha olly szerencsésen térnél te karjaimba az első ütközetbül vissza, ammint én nem rég a' századikot elhagytam.

Ezzel az öreg Herczeg felvánszorodott, hogy fiát az ajtóig elkísérje; de erőtlensége miatt a' karszékbe ísmét vissza omlott. Az ifú édes attyának áldó kezére borúlt, mellyet ez végtére lassacsván elvont, és semmit többé nem szólhatván, csak gyenge de vídám tekintettel adott fiának jelt arra, hogy siessen.

Szomorúan vált el édes attyátúl Almarék; de ammint az egybegyültt vitézeket meglátta, és soraik közé érkezett, újra fellobbant benne a' tűz, melly szívét nagy tettekre buzdította. Eggy hirdető tudtára adta a' fegyverviselő seregnek, a' miket a' Nagy Herczeg parancsolt, és elejébe állította fiát, mint új vezérét; mire Almarék mindnyájoknak hangos örömkialtásai között a' paripára felrepült.

A' Törökök messze beütöttek volt már a' határokonn innen, és ha a' védsereg elejekbe

nem sietett volna, egynehány nap alatt beértek volna egész a' fő várasig. A' vitézek sok olyan csoportokkal akadtak öszve, mellyeket az ellenség a' határokonn fekvő lakásaikból elűzött, 's mellyek ennek véletlenül reájok rohanó erejétül meglepetvén, csak életeket, feleségeiket, és magzattyaikot menthették meg nagynehezen, 's most már menedék helyet az Országnak belsejében kerestek. Álmélkodva nézték ők az ifiú bajnokot a' fegyverviselő sereg előtt lovagolni. Mint mikor a' felkelő nap a' nagy tengernek ezüst homályú habjai közül felemelkedik; úgy ment a' szöke Herczeg előbbre ügyekező sietséggel az ősz szakállú vitézek között, kik körülvették volt. Szégyen foglalta el a' szökevény férjfiakat, hogy ők hátat mutatnak az ellenségnek, a' kinek elejébe az ifiú Herczeg olly bátorsággal siet. Elküldöttek tehát oda, a' hová indúltanak, feleségeiket, gyermekeiket, és az erőtlen véneket, magok pedig fegyvert fogván megfordultak, és magokat a' hadi sereghez kapcsolták.

Majdnem lépésenkint megszorodván serege, érkezett végtére Almarék a' török táborhoz, melly a' folyónál fekvő síkságonn letelepedvén, hátát a' hegyekhez támasztotta. Az imént érkezett seregnek csak egy szempillantásig sem engedett nyugodalmat az ellenség. Táborának mind a' két szárnya gyorsalkodott

a' fél holdnak zászlói alatt az Erdélyiek felé; kettőztették az Allah névnek ordító hangját a' kösziklás hegyek; a' damascusi kardok a' déli napnak súgórait visszalökvén, villamok gyanánt ragyogtak keresztül ama' porfátyolonn, melyet a' sarkantyúzott lovak a' száraz földről felrugdaltak.

Nossza tehát, kiáltá Almarék, a' Hazáért, és a' Herczegért! A' Hazáért, a' Herczegért, és Almarékért, kiáltották viszontag a' vitézek, neki menvén láncsaikkal az ellenségnek, még mind a' két hadi seregnek első soraiból az áldozatok máran hullottak. Hatalmas ostrommal dúlta vitézeivel a' Herczeg az ellenségnek sorait; de szinte olly hatalmas erővel, és állhatatos konoksággal állott amaz ellent a' habok gyanánt reá rohanó vitéz csoportoknak. Alkonyodni kezdett már a' nap, és egyik felekezet sem düösekedhetett még olly nyerteséggel, melly a' győzedelmet megválaszthatta volna. Ama' vitézséget, melly Almarék' bajnokiban a' Hazának és a' Fejedelemnek szeretete által rezzenthetetlen lett, a' Törököknél szükségesnek tette az, hogy a' hátok megett elnyúló nagy hegyek a' szaladást meglehetetlenítették. Hasadni látszott végtére az ifú Herczeg előtt az ellenségnek egyik falkája. Fáradhatatlan kardgyával betört ő egész az ellenségnek zászlójáig, ammint hirtelen egy

szerencsétlenség hozó nyíl jobbik vállába behatott, és karját tehetetlennek tette. Új ösztöntől felbuzdítottván, körülvették azonnal legművebb késérői, és most már nem a' Hazát, nem a' Herczeget, hanem csak Almarékot kiáltván, neki estek a' legközelebb harczoló Törököknek, 's a' véresnél véresebb ütközetet megújították, még mások Almarékot vállaikra vették, 's az ütközet' helyéről szerencsésen kivitték. Hasztalan bosszönkodott a' Herczeg az érzékeny szorgalomra, mellyel akarattya ellen messzebb vitték, hogy valamelly bátorságos hajlékhoz juthassanak, bajnok társaiknak vitézségére bízván a' győzedelemnek megválasztását.

A' szomszéd erdőnek közepénn egynehány magányos gunyhót találtak volt. Az ösmeretlen láncsáknak ijesztő csörgése szétüzte a' félnék lakosokat, mihelyt e' seregecske a' völgyönn behatott. Csak az öreg Komár állott meg sövénye előtt, melly egy dombnak oldaláról lefüggött, ünneplő fehér ruhában, mint egy pap, ki szent rendének, és méltóságának oltalma alatt, nemzetének sorsát a' győzedelmesnek kezébe akarja ajánlani. Így áll az ezüst ragyogású estveli csillag a' puszta éjnek fellegetes horizontnyánn, hogy a' tévelygő útasnak kalaúz gyanánt szolgállyon, mint Komár a' szálláskereső seregnek.

A' szürkületnek gyenge világosságánál eszre vette Komár a' fegyveres csoportnak fejlődő mozgásából, hogy feléje tart, 's új lélekzettel felkészítvén mellyét, elejébe ment, mihelyt nemzeti nyelvének első hangjait megkülömböztethette. A' Herczeget vérenek vesztesége, melly sebébül kiforrott, de még ennél is inkább a' fájdalom, hogy bajnoktársainak sorsától erőszakosan meg kellett válnia, nagyon megerőtlenítette. Komár tehát szinte fél holtan vette ötöt át gondviselése alá.

Gazdag Természet! melly óriás erőddel hasonlíthatatlanúl hatalmasabb lépéseket teszel, hogysesem azokkal a' nyomorúlt mesterségnek gyermekvezető pántlikái megmérkezhetnének; hogy vizsgálhatnák ki az emberek szélledni termett érzékenységeikkel a' te munkáidnak mély nyomait? Azzal kérkednek ők gyengeségekben, hogy ők még a' titkokot is megtudgyák lesni, mellyek azonban teelőtted, véghetetlen hatalmú, nem egyebek megvetni való kicsinységeknél! Az erő tekervények nélkül járja egygyü ösvényét. Csak az erőtlén szükölködik fátyolhomály nélkül, melly fogyatkozásait eltakarja; csak ő tart attúl, saját tétovázását érezvén, hogy a' nagyot el ne veszeje azonban, még kicsinységekkel foglalatoskodik. A' te határatlan tekinteted előtt nincs semmi nagy, nincs semmi kicsinység; egygaránt öszve van

szöve a' te munkáidnak lánczába minden. Azért csak ott, a' hol az ember magát a' te munkáidnak mindenségében alkotmányidnak rendébül kevélyen ki nem emeli, 's a' hol részelen bölcsességednek minden büszkeség nélkül hódol, csak ott ajánlod neki minden tartóztatás nélkül oktatásodat.

Még a' hold világos éjnek nedves lehellei között elment Komár a' völgynek csörgő patakjához 's elhozta onnan a' harmatnak gyöngyeivel meghintett orvos füveket a' beteg Herczegnek, kiben a' nyugalom, a' jó ágy, az erősítő melegség az életnek páráit ismét felébresztették. Az öreg Szíva, Komárnak felesége, és Szokol nevű fogadott fia azonn voltak azonban szüntelen', hogy vékony életkomrájokból a' nagy vendégnek hű kísérőit megvendégyelgyék.

Almarék egynehányat kísérői közül vissza küldött a' hadi sereghez, hogy az ütközetnek kimeneteléről való híradással annyival bizonyosabban megtalálhassák. A' fő várasha is elakartak némellyek sietni, hogy a' megsebesített Herczegnek könnyebb odaviteléről a' szükséges rendeléseket megtetessék; de ezt a' Herczeg meg nem engedte. Az én Atyám, ha ősz haja még őseleinek sírjában nem nyugszik, tudgya meg előbb országának sorsát, és önön magáét, minekelötte az enyimnek hírét

hallya. Ezt felelte ő kísérőinek olly szózattal, melly a' fájdalomtól megszorúltt mellyébük csak gyengén emelkedett ki.

Mindnyájan közelebb léptek a' jelenvalók az ifjú bajnoknak ágyához, és illetődésétül megragadtatván, vigasztalni akarták; de vigasztalására szavakat nem találtak; még végtére a' legöregebbik vitéz, érzékeny indulatját erővel elnyomván, közelebb ment a' Herczegnek vánkossához, 's feléje homorodván, imígyen szólott: Herczeg! a' te gondod most egyedül csak egészséged legyen; az ütközetet elveszteni lehetetlen. Az erdélyi vitéz saját birtokáért, fejedelmének jussaiért, Istenben való hitéért viaskodik. Mit akarnak a' Szultánnak béressei, kiket csak a' bizonytalan zsákmány után való esdeklés ösztönöz arra, hogy az első tűzbe vaktában rohannyanak, az olyan nép ellen, melly az ütközet' helyéhez illy felséges indító okok által szinte lebilincsetetik? Te magad tapasztaltad benne a' közhevülésnek lelkét e' méltóságos czélokra; te magad láttad szíveikben majdnem mindenható foganatját ama' bizodalomnak, mellyel önnön magokhoz viseltetnek. Sokan elestek a' mi-eink közül, megvallom; de nem vetted-é észre, Herczeg! és ha talám fájdalmadtól egészen elfogatván, te nem láttad, láttuk mink, mi-kép folyt külömbféle csoportokban az ország-

nak belsejéből a' tábor felé az ifúság, visszaküldött és otthon hagyott feleségeinknek, és magzatinknak kesergő jajgatási által felserkentetvén, hogy az elesett vitézek után maradt réseket kipótollyák. Mulat-é hazánkban kenyén csak egy férjfiú, a' ki fegyvert viselhet? van-é olly atya, a' ki fiát a' félénk nyugalomra biztassa?-----

Álly meg! mondá itt fenn szóval Komár, álly meg, kérlek! 's a' Herczegnek nyoszolyájához leborúlt, markába borítván piruló orcáját. Engedd, óh Herczeg! szégyennel tellyes töredelmességgel szívemnek gyengeségét megvallanom, hogy ezen ifút, kit e' régi vitéznek fontos szavai mélyen lealáznak, én tartóztatam vissza táborodtúl. Én törtem el neki a' láncsát, mellyet az ágy alól örömmel vont ki, ammint egyik szomszédunktúl az erre vonódó hadi seregnek híret hallotta; én kérleltem őtet térgyeimenn, mikor a' kertművelő szer számot ragadta haragosan kezébe, és fegyver helyett villogtatni próbálta; én voltam az atya, ki vitézségre termett szívét arra vette, hogy a' hadi szolgálatot e' magányos kunnyóban a' tunya nyugalommal felcseréllye.

Kegyes tekintettel segítette fel Almarék térgyeirül az öreget, 's nyugodgy meg, mondá neki; egy vitéz csak ugyan semmit sem választott volna meg.

Azt gondoltam én is, felelé Komár. De most! keseredett szívvel kívánom, hogy bár magam is az ütközet' helyére vittem volna inkább e' mankós botomot, hogysem most előted szégyenszemmel állok.

A' te fiad, Apjok! soha sem volt még a' táborban? kérdezte kegyesen a' Herczeg, vizsgáló szemmel nézgetvén az izmos Szokolt.

Az én fiam volt a' táborban, felelé Komár, de atyai szívemhez többé vissza nem tért. Ő azonban ennek testvére nem volt. Engedd meg, Herczeg! hogy, minekutánna felszakadtt sebembe megnyílt ismét az atya ama' fájdalmas emlékezetnek, elmondhassam neked röviden, mikép vesztettem el saját fiamot, és mikép jutottam helyette ehhez. Tizenöt esztendeje, hogy a' hadakozásnak lángjai hazánk ellen többfelül dühösködtek. A' parancsolat közönséges volt és kemény, mert egyetlen egy védő sereget kiállítani, nem volt elegendő. A' kinek karja és lába volt, annak a' táborba kellett sietni. Így hát fiammal én is elmentem oda, a' hol a' vitézek egybe gyűltek, A' már próbáltt vitézségű hazafiaknak javát az Atyád, a' Herczeg, vonta magához, hogy avval a' napnyugoti ellenségnek ügyekezeteit meggátollya, ki ravaszabb volt. Az ifúságnak merész ereje Petrovics alatt küldetett amaz ellenségnek elejébe, ki napkeletről betört. Az

esztendőknek és a' tapasztalásnak külömbsege tehát elválasztotta töllem fiamot. Én napnyugot felé mentem; ő pedig oda, hol a' hazának bajnoki most ismét vérzenek. E' kettős hadakozásnak kimenetele ösmeretes; borostyánnal meg koszorúzva szélledt el mind a' két tábor.

Ütközetünküből egygy mélyen megsebesített éleletes katonatársomat hurczoltam volt ki magammal. Allig hogy vele egygy lakott vidékre kiértem, arra kért engemet, hogy alkalmatlan tovább vitelével, melly önnön magának is türhetetlen súllyára vált, megkíméllyem, szinte érezvén magában, hogy régen megszokott hazáját többé meg nem sajdíthatya. „Eredgy, így szóllott hozzám, velem „többé üdödöt ne veszteged; feleséged és „gyermeked várton várják hazaérkezésedet; „eredgy, siess hozzájok. De mivel az úvad „az én gunnyom mellett megy el, tekintsd „meg ha gyermekemnek hű gondgyát viselik-é a' szomszédok, a' kiknek kezébe adtam; 's vidd el árvámnak atyai áldásomat.“

Csak egygy éjszakát akartam még ágya mellett tölteni; ezt még nálla mulatnom megengedte. Ez volt neki utólsó éjszakája. Holt testét átadtam a' vitézeknek, a' kik utánnam e' helységbe későbbben érkeztek, hogy tiszte ségesen eltemessék, a' mit ök meg is ígértek; én pedig előre folytattam útamot ama' vidék felé,

felé, a' hol a' megholttnak maradékát talá-
nom kell vala. E' maradék ez volt! — Ezt
mondván Szokolra mutatott. — Friss és ele-
ven gyermek lévén, több gyermekek között
egynehány éleletes véneknek és anyáknak lá-
bainál játszott gondgyát viselték ők, ammint
szomszédokhoz illett, a' szegény árvának; de
mihelyt édes atyának halálát hallották, senki
sem akarta közülök jövendőbeli nevelését ma-
gára vállalni, nem tudván, ha nem kell-e üdö-
vel onokáikra anyai és atyai gondgyokot fordí-
tani. Én tehát hamar eltökéltem magam-
ban, hogy a' gyermeket magammal haza vi-
szem. Adhatok én neki anyát, így szóllék
magamban; adhatok testvért; atya pedig ma-
gam leszek. Mosolyogva kapaszkodott a' gyer-
mek vállaimra, éretlen lévén még ama' fájdal-
omra, mellyet az ember érez; mikor honnyá-
túl elválik. Így érkeztem haza az én öreg
Szivámhoz, 's karjai közé, mellyekkel engem'
fogadni akart, e' gyermeket vetettem. Ő én
töllem tudósítást saját fiúnkrúl kívánt, 's am-
mint tétovázó tekintetembül atyai szívemnek
belső szemrehányását észre vette, az új jöve-
vényt kezembe hidegen vissza adta. A' jóté-
ménynek örvendetes érzeménnyétül elfoglal-
tatván, nem tudtam a' veszedelmet jelenvaló-
nak gondolni, mellyben saját vérem forgott.
Most csak pusztá lehetsége is annak, hogy a'

sors talán saját fiamot ezzel felcserélte, elviselhetetlen teher gyanánt nyomta el szívemet.

A' gyermek félénken lecsúszván nyakamból, egy szögletbe vonta magát az én öregemnek buzgósága elől, melly csak atyai gondatlanságomat illette. A' férjü szív elég tágas arra, hogy az egész világot magába fogadgya; az asszonyi tele van anyai szeretettel; erre való nézve Szívának bosszonkodását igazságtalannak nem nézhettem. Elejénte elnémultam, de kemény szavainak emelkedő hathatóságátúl felberzentetvén, elfelejtettem a' fáradságot, mellyet súlyos útazásom okozott, kisettem az ország' útyára, hogy a' hazatérő ifúságtúl fiam iránt tudósítást kérjek. Magányos csoportokban érkeztek haza az ifiú vitézek; de Komár' fiát senki sem ösmerte közülök. Végtére láttam még egy falkát erdőknek szélénn lefelé vonódni, 's a' bozótok és gallyak között a' ligetenn keresztül elejébe mentem. Szomszédgyaimnak fiai voltak ezek, 's az én fiának játszó társai; de az én fiam nem volt közöttök, mert a' török kardoknak áldozattya lett. E' hírrre nem tudtam, az ütököt' helyére térjek vissza tántorgó lépéseimmal, vagy honi gunnyómba? A' diadalmas vitézeknek örömkialtásai elnémultak, 's az ifiabak közülök szelíden vigasztalván atyai szívemet, haza vezettek. Szokol volt a' neve az

silenség előtt elesett fiainak; Szokolnak neveztem ezt is első köszöntésemnél. — Ezt mondván, fogadott fiára mutatott. — Az ajtó előtt ült ő, és tekintetéből még messzünnen láttam, hogy jövevényiségének súlyját legelőször érzi. Előmbe szaladt, ammint meglátott, 's ismét nyakamba akart borúlni. Ide jöjste szívemre! mondám neki; ezen szempillantástúl fogva saját fiam, egyetlen egy fiam! Így vittem be a' gyermekeket a' neki szántt örökségbe. Engedd meg Herczeg! hogy hitvesemnek jajgatásait le ne rajzollyam. Egész holnapok múltak el, még új fiához hozzá szokhatott; és üdövel megköszönte még is, hogy a' Szokol név gunnyónkból egészen ki nem halt. Így nőtt fel e' fiú, így lett kezünk alatt izmos legény. Én azután még egynehányszor mentem el a' táborba, hogy karomot és lánccsámot a' hazának szolgálattjára szenteltyem, még ő itthon szívemnek mindennemű házi munkáinak hű segítője volt. Most, minekutánna a' vénségtől nehéz kezem allig emelheti már fel csak a' mankót is, mikor esztendőt által némellykor a' csudálatos szent Képhez búcsúért megyek, a' nyugalom' szögére akasztotam nyoszolyám mellé fegyveremet is. Mikor az utolsó hadi parancsolatnak híre ide a' mi hegyeink közé is behatott, akkor e' fiamot is el kellett volna a' táborba küldenem, és ha

ötet is elvesztettem volna, megmeg új fiút keresnem, a' mire már vénségem tellyességgel erőtlen volt. Ejtsék meg ellenem az ítéletet e' meglett vitézek, kik itt jelen vannak. Az én szívem - - - -

Minekelötte Kovár elvégezhette volna mentségét, harsogni hallatott a' völgyben a' győzedelemnek trombitája, 's Almaréknak nem különben, mint hűveinek komoran megilletődött orczái azonnal felderültek.

Kovár' gunnyója előtt vitézek szállottak le páripáikról, 's Almarékhoz belépvén, imígy szólottak: „Éllyen, éllyen a' győzedelemmel „ megkoronázott Almarék Herczeg!“ Nem engemet il'let ez, mondá a' Herczeg, ágyárúl felemelkedvén. Még a' győzedelemnek részegítő örömei között sem tulajdoníthatom magamnak pártütés nélkül azt, a' mi édes atyámnak jussaihoz tartozik. — Most már a' künn maradt vitézek is kiáltani kezdették a' gunnyó előtt: „Éllyen, éllyen a' győzedelemmel megkoronázott Almarék Herczeg!“ Erre eggy Szónok a' Herczeghez közelítvén, oda nyújtotta neki a' borostyánkoszorút fekete fátyollal körül borítva, 's imígy szólott: Vedd Herczeg e' borostyánt, mellyet neked az ütközet' helyérül hozok. A' gyászfátyolt neked az ország küldi.

Ammint Almarékot a' nyíllal, melly még sebében függött, a' szüntelen' előre tolódó vitézeknek sorainn keresztül vitték, a' bosszúállásnak hangos kiáltásai a' vitéz tagokat úgy egymáshoz kapcsolták, hogy áthathatatlan pajzslánczhoz hasonlítottak. A' vezérek nem voltak már képesek a' seregek előtt helyeikenn megmaradni; gomolyagok gyanánt tolódtak elejekbe a' vitéz csoportok, s az ellenségnek sorai felé törekedvén, erejének legtömöttebb közepénn ellentállhatatlan vitézséggel áthatottak. E' szempillantástúl fogva nem volt már látni a' törököknél sem rendet, sem állhatatosságot, sem az adott parancsolatokhoz engedelmességet. Csak magányos falkák védelmeztek még magokat, hogy eggyenkint elhúlyyanak. Így a' habzó tengerhez hasonló erdélyi tábor mindent lemészárolván, mindent letapodván, a' mi elejébe akadt, a' hegynek erdejéhez ért, hol már ellenséget nem talált. Itt tért magához, itt nyugodott meg a' győzedelmes tábor; itt szűnt meg vitéz buzgósága, mint a' szélvésznek zúgása a' tövestül kiszaggatott erdő felett. Dobroszlav, ki az ifjú Herczeg mellé kalaúznak és tanácsadónak rendeltetett volt, ha ennek sebes elméje és gátlhatatlan buzgósága vezérlést szenvedhetett volna, Dobroszlav volt, kinek mint fő vezérnek szavát a' sereg végtére hallgatni, és fo-

gadni kezdette. Ez tehát az egész táborból kiválasztott még egynehány csapatot, hogy a' futékony ellenséget a' hegyeknek szoros úttyainn átkergessék. Majd azután az ellenségnek táborából öszveszedett zsákmányok közül szinte a' legdrágábbakat kezdték a' vezérek kiválasztani: ammint hozzájok a' fő városból követek érkeztek, kik hírül az öreg Herczegnek halálát hozták.

Örvendetes érzeménnyének mélyen rezzenő feszülése, mikor a' nagy tettekre való készséget látta, melly a' búcsúzásnál fiának minden inait szinte új erőre buzdította, még egyszer fellobbanó lángja volt ifúságában volt tüzének, melly meredő erejének gyengén csillogó hamvaiból utóllýára még egyszer kiütött; és sebes hevével benne életszerének kevés maradékát egészen felemésztette. A' nyugodalomból, melly önnön magának tellyes felejtéséig nevedett, végtére erőrontó halál lett, és az öreg Fejedelem kiadta lelkét.

A' győzedelemnek hírével tehát kénytelen volt Dobroszlav a' Herczeghez az édes atyának halálárúl való tudósítást is elküldeni.

A' hadi seregnél, mellyet az öszvegyült országnak lehetett nézni, kevés üdövel előbb sokkal mélyebb szomorúságot okozott volna a' közönségesen tiszteltt inkább, mint szeretett fejedelemnek vesztesége, mert a' katonák ötet majdnem csak úgy ösmerték, mint vitézt, a'

fegyverviselő pedig sem nem szeret, sem szeretetet nem keres, hanem csak tiszteletet. De most már az ifjú Herczegnek minden hasonlás nélkül mindnyájan hódoltak, 's az új reménységek könnyen feledékenységre hozták nálok az elmúlt boldogságoknak édességét. Almarék volt a' reménységeknek tárgya mind a' se regnél, mind az országban.

Kovárnak orvos füvei és gondviselése által megszünvén sebének fájdalmai, ugyanezen jószívű orvostól szelíd beszélgetése által pedig szívének szorongatásai, és elméjének habzásai elszélesztetvén, erejének nagy részét a' Herczeg ismét visszanyerte. Ha új ütközetben ismét szembe kellett volna az ellenséggel szállani, elég erősnek érezte volna magát arra, hogy ágyát elhagyván, paripájára szálljon. De most új hivatallyának súlya nehéz teher gyanánt lepte meg lelkét, melly gyenge testben csak imént jutott előbbi erejéhez. Belsejében nagy viaskodás támadt, megemlékezvén egy részről boldogultt Attyának búcsúzására, más részről pedig a' békességhez ellentállhatatlan hajlandóságot érezvén. Mindenfelől várakoztak már a' siető követek az új országlónak parancsolatira. A' fő városban a' Herczeg temetése iránt rendeléseket kellett tenni; Dobroszlav hírül adván neki, hogy a' bíbor réá már várakozik, egyszersmind parancsolatot is kívánt tőle, mit tévő legyen a' győzedelem-

nek táborában? előtte pedig a' szünetlen hadakozásoktól vérző országnak a' képe állott, Kovár tudni illik.

Hosszas fontolás után az emberség és a' méltóság megegyezvén benne, illy szózatra fakadt:

„E' hallgatásom nem közönséges érzeményeknek a' jele volt, mellyek szívemben váltólag habzottak. E' nagy órában felséges hívatalomhoz int engemet a' mennyei gondviselés. A' sírnak szélétül az emberi méltóságnak legmagosabb pontyánn lépek én vissza a' tehetős életnek súlyos munkái közé. Az uralkodásnak magosságárúl nem láthattya át az emberi nyomozásnak halandó szeme egy tekintettel számtalan kötelességeinek mérhetetlen mélyeit. De a' tiszta elmének előrelátásábúl csalhatatlan sugárok törnek át még is hogy a' lelkiösméretet felderítsék; és sérthetetlen bélyege valamennyi érzeményeimnek amaz erős tökéllés által is kinyílatkoztattya magát, hogy népemnek attya akarok lenni. Örökségemnek boldogságára az első talpkövet édes atyám tette, az által, hogy annak függetlenséget adott. Tovább e' nagy szívü férjfiú maga sem ment volna, mert hódító lenni nem akart. A' mit országának magzattyai ő alatta vérekkal szerzettek, annak énalattam vegyék is hasznát. E' hasonvétel iránt a' kezességet

magamra vállalom. Errevaló nézve siessenek Dobroszlávhoz a' követek, és vigyék neki hírül a' Herczegnek első kívánságát, hogy állandó alkukra békességet kössön, és túl a' határokonn a' hadi sereget ki ne vezesse. Édes atyám' tetemeinek végső tiszteletéről a' rendeléseket magam megteszem. Most már Kovár! neked kellene a' kész szolgálatot és hű gondviselést, mellyet hozzám mutattál, hercegi módon megjutalmaznom. De soha sem tanácsos, hogy a' fejedelem a' sorsával megelégedő alattavalóját boldogságának bizonyos korlátú környékéből kiemellye; mert az új javak új kívánságokat, és így új szükségeket szülnék. Álly elő most te, ezen órának tiszteletre méltó tanúja! álly közém és népem közé, és vedd e' kardomot, melly talán szinte most az ellenségnek rémitésére jókor szolgált, és akaszd fel kunnyódban, hogy itt népemnek békesség' záloga gyanánt szolgállyon.“

Csendes álmélkodásba merültek nemes szívű új fejedelmekenn, a' kik Almaréknak beszédgyét hallották; de a' nélkül hogy nyilvánvaló helybenhagyásokat megvárta volna, parancsolatokat adott, hogy Dobroszlávhoz követek siessenek, a' többiek pedig vele Szeben felé az útra felkészüllyenek.

Fogadása a' fő városban olyan volt, mint akármelly egyéb új fejedelemé. A' nép szinte

érezvén tekintetre méltatlan csekélységét, úgy jelen meg az ilyen ünnepnél, mint egy egész, mellyet a' vizsgaság, a' pompára való bámulás, és általlyában a' változásnak új képei az új nap felé vonnak. A' jelenvalónak ingerét, melly szemét illeti, úgy nézi ő, mint hosszas jövődőségre kiszabott nyereségét. De az udvari embereknek okosan előre látó serege nem így gondolkodik. Önálló az ő minden egyéb-től elkorlátozott saját mívoltok a' fő dolog. Önnön magokrúl való gondoskodások nem azt tekintti, miféle ruhában jelen meg az új fejedelem, hanem minémü képvonásokkal? A' néphez tartozó magányos ember ösmeri az ő házi isteneit, ösmeri hajlékát, hol csekély sorsa szerint a' törvénynek hódolván, nem tart attúl, hogy hozzá a' Despotának szeme valaha behasson. De a' rabszolgák ellenben, kik egész léteknék mívoltát az udvari életnek szerencse-koczkájára tették, érzik, hogy az udvari kegyelemnek pompás szekéréhez vannak lelánczolva. Így tolódott Almarék' elejébe is a' népnek tarka sokasága, az egymással versengő udvari emberekkel átszőve. Azonban a' nagy plánmok, szinte miként a' nagy földindulások is, csak a' nyugalom alatt érnek meg. Almarék gondolatokba merülve, és komor orczával tartotta bemenetelét a' fő városba.

Országglásának első napjait ama' rendeléseknek szentelte, mellyek boldogútt édes atyának temetését illették. Eggyügyű volt ez, mint a' boldogúlttnak élete, de pompás egyszersmind, ammint érdemeihez illett.

Majd azután Dobroszlávtúl elhozták a' követek a' békességkötést, hogy a' Herczeg azokat aláírásával megerősítse. Almarék feltalálta benne ama' parancsolatoknak tellyes értelmét, mellyeket iránta a' fő vezérnek adott, és nevét alá írta.

Így tehát az ország' dolgainak legfőbbikét végre hajtotta, 's ez által egyszersmind a' köz boldogságnak talpfalát is megvetette. A' többi szomszédok szintazon alkuk alatt ösmerték fejedelemnek Almarékot, mellyek alatt valaha édes atyát, kivált mivel más hatalmakkal hadakozásokba keveredtek, 's mivel Almaréknak vitézségétől, ki a' török háborút olly szerencsésen és olly jeles győzedelemmel végezte, nem ok nélkül tartottak. Naponkint jobban és jobban kifejtődött azonkívül az Erdélyieknek új Fejedelmekhez való szeretete és ragaszkodása, és így az uralkodóknak ezen erős pajzsa alatt naponkint messzebb terjedtt még a' határokonn túl is Almaréknak tekintete.

A' hadi serég széteszlott. A' Herczeg csak annyit hagyott felfegyverkezve, a' mennyi szükséges volt a' határoknak a' török lat-

rok és tolvajok ellen való védelmezésére, és saját udvarának díszítésére. Az első ünnepelés akkor tartatott, és Almarék a' bíborban a' nép előtt legelőször akkor jelent meg, mikor parancsolattyára Dobroszlav a' városba diadalom-pompával beérkezett.

Dobroszlav túl volt már ifiúságának határainn, 's mellyébe a' természet nagy tulajdonságokat rejtván, heves erővel és tehetséggel birt ugyan, de ezt erőltetett csendességgel úgy el tudta fojtani, hogy a' fellyebbvalóságnak minden legkisebb látszattyát szerencsésen elkerülte. Erre ötet kiváltkép az öreg Herczegnek társalkodása szoktatta, kinek characteré az volt, hogy magát vezérelni nem hagyta. Nemzetsége nem volt a' leggazdagabbak közül; de az országnak több századtúl fogva igen alkalmas férjfiakat, és kivált nevezetes vitézeket állított. Az öreg Herczegnek éles tekintete korán meg tudta különböztetni a' nagy reménységű ifiat, 's országlásának utolsó esztendeiben maga mellé vette. Több ütközetben élvén hadi talentomaival, fontos táborigyekezeteket bízott reá, mellyeknek kimenetele reménységét mindenkor felmúlta. Mivel pedig férjfiás characterében ama' hajlékonyságot is eszre vette, melly az ország' dolgaiban a' szerencsés közbenjárótól olly nagyon megkívántatik, tehetős okosságára bízta a' legutól-

só békesség-kötéseket is a' magyarokkal és a' Lengyelekkel, mellyek az öreg Herczegnek örömére Erdélyt ezen országoktól egészen elkülönözte.

Jól tudta ugyan Dobroszlav, hogy az ő érdemei az öreg Herczeg előtt annyival nevezetesebbek, mennél buzgóbban kívánta országolásának elejétül fogva, hogy Erdély a' napnyugoti hatalom alól kimenekedvén, függetlenségre jusson; de jobban ösmerte még is urát, hogysem magát valaha országolásába avatta volna. A' Herczeg pedig a' hadakozást az országolásnál jobban szeretvén, és így a' kardnak merész villogtatását a' veszedelemben többre böcsülvén a' Ministernek bármelly jeles talentomainál, Dobroszlávban is többnyire csak a' vitéz és szerencsés hadi vezért tisztelte. Erre bírta ő az utólsó háborúban is a' főbb hadi ügyekezeteknek igazgatását, mellyre magát nagyon megcsökkentt ereje miatt tehetetlennek érzette. Reá mindazáltal magára az egész hadi sereget bízni olly dolognak tartotta, melly fejedelmi méltóságával meg nem fért. Nem mintha Dobroszlav' alkalmasságárúl vagy hűségérúl kételkedett volna; hanem csak ama' gondolattúl látszott ő inkább egyedül e' dologban vezéreltetni, hogy a' fő hadi vezér kivont kardgyával a' fegyveres sereg előtt harczolván, magasabb pontonn áll, mint maga a' fejede-

lem, a' sceptrumot tartván kezében, 's udvari embereinek hízelkedő seregei között ülven.

Még az ember képes valamit minden segedelem nélkül maga végezni, addig sürgető szükség nélkül senkit sem ereszt egy könnyen foglalatosságának elintézéséhez. Ez az oka, miért hogy az öreg Herczeg is Almarékot nem hagyta országlásában részesülni, távúlabb gondolván még lenni magát a' tehetetlenségtül, mellyre büszkeségét a' késedelmes természet már csakugyan még is emlékeztetni kezdte. A' tekintet, a' tisztelet, és a' szelidséghez hajló character Almarékot is viszontag szüntelen távúlabb tartotta édes attyátúl. Így egyikben sem derült fel közülök elegendőképen ama' gondolat, hogy a' vérnek köteleinn kívül még az országlásnak felséges hivatallya is az, a' mi öket szoros szövetségbe helyezette.

Csak az utolsó hadakozásnak alkalmatosságával láttuk mink az öreg Herczeget, talán fiának véletlen jelenléte által, arra a' gondolatra jutni, hogy méltóságának és birtokinak örökössét eddig elkorlátozott hivatallyában részt venni engedgye, és hogy fiának mindedig ösmeretlen tehetségeivel segedelem gyanánt éllyen. A' hideg vérű néző észre vehette azon jelenésben az ifjú Herczegnek első feleletébül a' két characternek nagy külömbségét; de az

őreg Herczeg sokkal jobban megszokta volt régi gondolattjainak járását, hogysem fiának illetődésében zálogát nem látta volna annak, hogy hercegi székénné gondolkozásának módját folytattya és megörökösíti. Innen történt, hogy emlékezetéből hamar elenyészett a' háborodás, mellyet elejente Almaréknak békességet javalló tanácsadása miatt érzett.

Megáldotta azután az ifjú Vitéznek a' nagy tettekre való merész készségét; és csak azért, mivel karja még a' harcához nem volt szokva, azt rendelte, hogy Dobroszlávnak próbáltt hadi talentomi által gyámolíttasson. Így lett Dobroszlav a' táborban az ifjú Herczegnek kalázza.

Ugyan e' hadakozásban meg is nyerte e' fő vezér Almaréknak egész bizodalját, és a' körülállásoknak kedvező eggyesülése azt vitte végbe, hogy az ifjú Herczegre az örökséggel Dobroszlávnak tekintete is átmaradt, mellynek azonkívül nagyobb is lett tehetségébéli környéke, mint az előtt volt.

Almarék még characterének szelídségéből is szükségesnek látta, hogy olyan férjfiút vegyen maga mellé, ki vele az országlásnak súlyos terhét férjfiás gyámol gyanánt viselje, még saját ereje a' hosszas gyakorlás által úgy megnevekedik, hogy azt saját vállaival is elbirhassa. A' körülállásoknak egész szövet-

kezése igen természetesen vezette a' Herczeget arra, hogy ilyen férjfiút Dobroszlávban keressen. Azért rendelte a' fő városba való diadalmas bemenetelnek pompás ünneplését is. Így fogadván tudni illik udvaránál első és legfőbb Ministerét, arra ezélozott, hogy neki e' ragyogó tisztelet által a' nép előtt a' kivánt tekintetet mindgyárt elejénte megszerezze.

Almaréknak jószívüése és Dobroszlávnak okossága olly korlátot vetettek a' Fejedelem és a' Minister között, melly soha sem engedte meg, hogy összeütközzenek. A' Minister hamar kitanúlta új Urának gyengeségeit, és azokat finom magaviselésével meg is tudta kímélni. Ellenben, mikor valamit saját akarattya szerint akart végbe vinni, olly szerencsés volt, hogy a' jó szívü Herczeg is a' Ministernek akaratosságát gyengeségnek vette, és megkímélte, érdemesebb embernek tartván, hogy sem tölle az engedelmességet megtagadhatta volna. Könnyü ebbül kivenni, mellyik jutott közülök hamarább állandó karra, és nagyobb erőre, A' nép' hajlandóságnak két ága is imígyen oszlott fel: Almarékot alattvalói szerették, és szereteteket nyilván hirdették; Dobroszlávtul pedig féltek, nem úgy mint szolgák, hanem mint tisztelettel tellyes alattvalók. Egynehány esztendő alatt az országlásnak egész gépelyét szabad vezérlése és igazgatása alá vetette,

vetette, a' nélkül hogy a' Herczeg ötet csupa eszköznél egyébnek nézte volna.

Ammint az ilyen Ministereknek haszna mindenkor megkívánnya, úgy volt Dobroszláv is azonn tellyes ügyekezettel, hogy urában egy különös hajlandóságot kellyen, mellybül meggyőzhetetlen indúlatot nevelhessen. Ez a' vadászathoz való hajlandóság volt. Az izmos testű férjű szereti e' foglalatosságot, mivel szabadon gyakorolhattya általa munkálkodás után esdeklő erejét. Almarék pedig, ki az udvari életnek kötelékeit a' nélkül is súlyosoknak nézte, abbúl az okbúl is kedvelte, mivel ifjú esztendeihez illő vídámságának, melly az erőltetésnek feszülése alatt nagyon tikkadozott, koronkint új új gerjedelmet adott. Azért ő az etikétet, henye vizsgálóinak egész seregével együtt többnyire udvarában hagyta, és a' vadászokonn kívül Dobroszlav volt egyedül, a' ki ötet e' mulatságra kísérte, annyival is inkább, mivel a' Herczegnek naponkint szükségesebb és kedvesebb baráttya lett.

E' vadászatok messze vonódtak be az országnak belsejébe, 's mindenkor másmás felé. Semmi pompábúl, annyival inkább személyének valamelly külömböztetésébül meg nem lehetett a' Herczeget ösmerni. A' vadászat herczeginek mondatott ugyan, de Almarék' jelenlétének elárúlása keményen meg volt tiltva.

Eggy ilyen vadászatnak alkalmatosságával megvendéglette Dobroszláv a' Herczeget nemzetségének törzsök kastélyában, melly a' fő várastúl és az ország' úttyátúl távul, a' határokonn fekvő erdőknek mélyében állott. Almarékot itt is csak nemes embernek nézték, kivel Dobroszláv örömet barátkozik.

E' Kastélyban lakott Olfrida, Dobroszláv-nak egyetlen egy húga, hol magányossága majdnem számkivetéshez hasonlított. Bátya méltóságra vágyakodó, és még is fösvény lévén, sajnálotta tőle a' költséget, melly megkívántatott volna arra, hogy az udvarnál, mint a' legelső Ministernek húga, megjelenyen. Ide lgazította tehát, hol az udvarnak vizsga szemei elől elrejtve, tellyes feledékenységben élt.

Olfrida a' lovak' patkóinak ritkán hallott zuhogásátúl, melly a' Kastélynak puszta udvarában ösmeretlen viszhangot okozott, üléséről felijedvén, szobájának ablakjára sietett, 's bátya mellett megsajdította az ifú szép férjfiút, ammint szinte paripájárúl leszállott, és a' Kastélyba sietett.

Lágyabb az asszonyi szív, hogy sem még a' szempillantásnak múltékony erejét is ne érezné. Bármelly nehéz legyen is a' könnyen enyésző jelenést észre venni, megnyílik annak még is, 's allig találtatik mellette olly parányi

környülállás, melyet magába ne fogadna, Így teremte ő magának, mulékony létének kis környékében, egy kevés rósaporból egész világokat. Egyformán folytak Olfridának napjai Klastromi számkivetésében olly emberek között, kiknek szívei az ifjú leányban felserkennő érzeményeknek álmodó nyelvét sem nem értették, sem viszonzolni nem tudták. Közlés nélkül az érzemény mibennünk soha sem lehet világos. Magunkon kívül kell egy bizonyos pontot megragadnunk, mellyre érzeményünk essen, és így belölkünk szinte kiköltözvén, vizsgálásunknak világosabb környékében forogjon. Így lehetett tele több esztendőktül fogva Olfridának mellye serkenő érzeményekkel, mellyek jó barát nélkül, és tisztán megösmert tárgy nélkül, valamint szinte a' föld alatt lappangó tüzek, önnön magokkal való viaskodások által köz sírjokban önnkint ismét felemésztettek. Most a' határozatlan kívánságok a' látott tárgy körül egyszerre megállapodtak: Ez a' te szabadítód! így hangzott az ő lelkében mindenünnen. Ama' kép, mellyel a' képzelés az álomnak futékony rajzolatiban öszvebarátkozik, illyformán szokott a' felébredt' elejébe állani, ki azonnal azt kiáltja: szakasztott illyen kép volt az, mellyet álomban láttam.

Dobroszlávnak plánumaihoz semmikép sem tartozott, hogy a' Herczeg Olfridának jelenlétét csak gyanítsa is. Mikép elégedhetett volna meg e' szeretettel tellyes, barátságos és emberséges fejedelem egy olyan testvérnek keménységével, ki hűgában a' felserdülő, és a' nap' sűgáritúl megmelegedett levegőbe való virágot a' zordon erdőbe eltemethette. Bizonyos szinfogás alatt tehát megüzente Dobroszláv Olfridának, hogy szobáját egész nap el ne hagyja. Ezen ártatlan alkotmány, édes örömetül szinte megtántorítottván, bátyának még e' sanyarú parancsolattyábúl is tudott magának reménységet vonni, melly kívánságának új méreg gyanánt szolgált. „Felségesebb örömmel akar engemet az én bátyám meglepni, mondá magában, és így annyival tanácsosabb és illendőbb, hogy szavát fogadgyam.“ Szegény megcsalatkozott leányka!

Mértékletes ebédből állott, Almaréknak kívánsága szerint, a' vendéglés; Dobroszláv pedig ösmervén vendégének beszédességét, mellyel minden emberrel szóba állott, nem igen bízott hozzá titkára nézve, és így el nem ment mellőle, hogy még a' vak esetnek szokott játékát is megelőzze. E' félelem okozta azt is, hogy ezen alkalmatossággal Dobroszláv hűgával még csak nem is beszéllett, hanem, mihelyt az illendőség megengedte, ven-

dégét a' Kastélybúl ismét a' vadászatra vezette.

Szinte az ablaknál ült a' várakozó Olfrida a' nemes szégyennek és a' reménységnek édes szorongatási között, ammint a' vitézeket a' Kastélybúl ismét kimenni, és a' kapunn kinyargalni látta, 's egy szempillantásban elhagyva érzette magát, valamennyi álmodozásitúl, mellyekben jövendöbéli boldogságát szinte már ölébe szorította volt.

Nekünk is el kell e' szerencsétlent hagynunk, hogy a' vitézeket követhessük, kiket más nap a' kirendeltt vadászat a' fő város felé vissza vezetett.

Az országnak külső nyugodalma, melly a' békeszerető Almaréknak kormányozása alatt folyvást tartotta, felserkentette az ifú Hercegben a' házi boldogság, és az olyan hitves társ után való esdeklést, ki vele zavaratlan örömeit felossza. Közönséges híre terjedt volt ama' szépségnek, melly a' Bolgár Király' leányában nem ok nélkül csudáltatott; és e' hír Almarék' fülébe is behatott. Eltökéltette tehát magában, hogy e' nyilván dücsőített szépséget megkéreti, és e' szent kívánságát kinek kezére bízhatta volna bölcsebben, mint Dobroszláv baráttyaéra?

Dobroszlav e' szerint követnek neveztetett a' Bolgár udvarhoz, hogy Almaréknak a' Bol-

gár Herczeg Kisasszonyt megkérje. Nem volt e' tisztelet Dobroszlávnak váratlan, de tetszése szerint sem volt. Mitül nem félti hatalmát az uralkodáshoz szokott Minister, mikor a' Fejedelmet, kit kényne szerint vezérel, eggy űdeig elhagyni kénytelenítettik? Azonban elég ravasz volt ő annak észrevételére is, hogy jövendőben vezető lánczát a' szerelemnek rósbilincseivel is átfonhattya. Ama' szépségnek kegyelmét megnyerni, ki e' bilincseket valaha igazgassa, olly dolognak nézte ő, mint a' kormányozásban járatos férjfiú, mellyben az ő hatalmának örökkévalósága fekszik. A' Herczegnek parancsolattyában tehát a' sorsnak újmutatását sajdította meg, melly őtet ez által kívántt czellyához szinte óriás lépésekkel vezette.

Mivel a' Bolgár udvarnak felelete bizonytalan volt, a' készületek e' követségre olly titokban tetettek meg, ammint csak lehetett. A' kíséző sereg, melly a' követ mellé adatott, hogy őtet e' pompához szokott idegen udvarnál hercegi ragyogással bevezesse, több felekezetekre felosztatván, előre küldetett, azzal a' parancsolattal, hogy az országnak széleinn öszvegyüllyön, és Dobroszlávra várakozzon, ki Xarko nevű biztos szolgájával a' fő városból csak maga egyedül ment el ama' szinfogás alatt, hogy Kastélyainak egyikét megtekinti.

Úgyan azon Kastély, hol mink Olfridát kénytelenek voltunk elhagyni, ama' határok felé feküdt, a' hová a' seregnek egybe gyűlnie kellett. Dobroszláv tehát feltette magában, hogy itt a' magányosságban egynehány napig mulatván, elkészíti új plánumait, mellyek szerint jövendőben nagyon öszvekötölözött személyét játszani fogja.

Mindgyárt érkezésekor az első tudósítás, mellyet hallott, az volt, hogy húga szomorúságában felemésztvén magát, egészen elsínlik. Dobroszláv Olfridát nem gyűlölte, és a' keménység, mellyel e' szerencsétlennek sorsát megsúlyosította, csupán csak egoizmussának elkerülhetetlen következése volt. A' mit ő elejente vékony vagyonna miatt cselekedni kénytelenítettett, azt már most, az udvarnál való képtelen nagy hatalmával, szabadon megváltoztathatta volna. Nyitva állottak előtte az országnak valamennyi jövedelem-forrásai. A' költségeknek sajnálása tehát nem okozhatta már most benne azt a' természetlenséget, hogy hűgát az udvar elől eltitkollya. Igazságtalansága furdalta magával tehetetlen lelkiösméretét; mert ha Olfrida az udvarnál megjelent volna, igen természetes volt volna a' kérdés, melly eddig való magányosságának okát tudakozta volna. E' kérdés volt, mellytől Dobroszláv nem ok nélkül irtódzott.

A' Porkolábnak tudósítása, mellyel Olfridának állapotját lerajzolta, nagyon meglepte Dobroszlávot, ki szolgáitúl a' könyörületességnek nyelvét hallani nem szokta volt. Húgához sietett tehát, és többet talált, mintsem hallott. A' friss pirosság elenyészvén szüz arczairúl, helyt adott már a' sárga halaványságnak. Sze-me, mellybül egyébaránt az ifúságnak bútalansága mosolygott, most már környékének mélyében feküdt. Járásábúl szemlátomást kitetszett, hogy inai feszítő erejeket elvesztették. Elvetett hárfája és lantya pedig azt hirdették, hogy hajdani örömének derültt játékaik mind megszűntek.

Minekutánna egyszer a' szerencsétlen szerelem elszánnya magát, nyiltt szívű vallásokra nem egykönnyen fakad. Dobroszlávnak ügyekezetei, mellyekkel Olfrida' szenvedéseinek forrását ki akarta nyomozni, mind haszontalanok voltak. Gyanakodása pedig semmi egyéb okot nem találhatott, hanem hogy a' magányosságban a' melankoliára vetemedett, és hogy megvetésének gyalázatos súllyát mélyebben érzi. Mind csak olly vígasztalásokkal akarta tehát megnyugosztalni, mellyek magányos életét illették, és tellyes erővel azonn volt, hogy jövendőbéli számkivetésének ama' szépségeit eleven festékekkel rajzollya elejébe, mellyekkel azt felékesíteni ígérte. Át fogom

én neked, úgymond, az egész kertet virágsövényű járásokkal szegdeltetni; istállóból a' legszebbik paripát küldöm ide, hogy azonn sétálni járhas; egy szíves jó barátnéd is legyen, ki beszélgetéseivel a' hosszú napoknak unalmát megrövidítse. Ámde a' virágokban csak a' szerencsésnek lehet öröme, úgymint boldogító érzeménnyek jelképeiben; a' szomorkodó szerelem az örömnél mind színeitől, mind hangjaitól szinte irtózik. Az erős paripának csintalanságát gyenge kézzel zabolázni csak az olyan leányka előtt lehet kellemetes mulatság, kit ifiúsága merésznek tesz; az elsinlett erőt a' féltékenységnek rezketése követi. A' mi pedig a' barátnét illeti, csak a' boldog érzeményeknek reménységei okozhatnak dupla örömet, mikor a' barátságos szívnek mélyeiből visszahangzanak; a' kétségbeesés saját melyében ás magának sírt.

Hasztalan szedte össze Dobroszlav ezen ígéreteknél minden erejét, hogy szóvalán Olfridától a' helyben hagyásnak és a' megelégedésnek csak egy jelét is kicsalhassa. Minekutánna minden ígéreteit megvetette volna, nem kételkedett többé, hogy kedvét találja még is, ha azzal vigasztallja, hogy jövendőben az udvarhoz viszi. De melly nagy volt álmélkodása, mikor látta, hogy szinte e' végső vigasztalás, mellytől a' kívántt fogamatot legbi-

zonyosabban várta, a' beteges szerencsétlent legérezhetőbben megrezentette.

E' rezzenés azonban végét szakasztotta Olfrida' hallgatásának, 's mivel bátyjának szokatlan könyörülését látta, olly bizodalomra fakadt hozzá, hogy titkos bánattyát megpanaszolván, szorúlt mellyét végtére megtágította. Az egész titkot a' finomabb érzésű férjfiú, mint Dobroszlav volt, már régen megfejtette volna. A' férjfiaknak gyengeségeit meglesni, és szerencsáját a' hatalmasabbnak jó szívűségére ravaszúl építeni, ez volt e' Politicusnak egész emberösmerete; az asszonyi szívnek majdnem érezhetetlen rejtekeibe áthatni, ez nyomorúlt mesterségét messze felmúlta.

Allig hogy el nem vesztette már békességes türését Dobroszlav, ki már arrúl gondolkodott, hogy Olfridát, titkos búbánattyának minden további nyomozása nélkül elhaggya. Ámde ha egyszer a' keserüségtől elhervadt szív megnyílik, nem eggykönnyen záródik be ismét, és Olfridának könyes panaszai visszatartóztatták bátyját még is mindaddig, még ennek az egész titkot meg nem vallotta.

Illyen szempillantásokra termett volt Dobroszlav' elméje. Eggy hevesen előragadott gondolattal a' plánumoknak épületét, melly több holnapig, több esztendeig alkottatott, sggyszerre feldúlni, ez volt az ő dolga. Óri-

ás természetben állapotodott meg már most előtte egy ügyekezet, melly tágas pályafutásának czéllját a' legragyogóbb világosságnak szikráival szinte behintette.

Hideg nyomozása hirtelen tüzes tökéllésre változott, hogy bizonyos segedelmet nyújt. Megesküdvén, hogy az, a' kit látott, az övé legyen, leszakasztotta sebesen hűgának képét a' falról, mellybül előbbeni napjainak bútalan vídamsága nyilván kiragyogott. Ezt, úgymond annak viszem, a' kit szeretsz; de mindaddig ötöt meg nem látod, még a' mosolygó reménységnek életadó lehellete arczaidonn a' rósákat újra meg nem festi. Egy holnap alatt ügyekez, hogy ifiúságodnak sűgárai a' búbánatnak rajtad tett pusztításait eltörüllyék. A' derült reménységnek fellengő érzeménnyeivel ébreszd fel szabad munkálkodásra a' természetet, hogy orczádonn a' szép színeket ismét megvegyítse, és e' kép tehozzád képest a' mesterségnek csak gyáva műve lessz. Mindaddig nem látsz, még völegényedhez nem vezetlek. Bízz bátyádnak szavában, bízz hatalmában.

Hamar megtetetvén a' rendeléseket, elútatott Xarko szolgáljával a' kísérő sereghez az országnak széleire.

A' pompa, mellyel ezen erdélyi Követ a' Bolgár udvarnál megjelent, és Almaréknak messzeterjedt híre és neve, valamint a' ha-

talmárúl és szerencsés uralkodásárúl való közönséges vélekedés is, nem hagyták a' Bolgárok' Királyát e' dologban kéteskedni; a' Király Kisasszonynak szívét pedig Almaréknak jól eltaláltt képe azonnal megnyerte. A' hozott ajándékok még drágábbakkal tseréltettek ki, és Dobroszlav szerencsés Követséggel tért vissza Szebenbe.

Az országban azonnal kihirdettetett, hogy nem sokára az imádott Herczeg mellett egy szeretetre méltó Herczegnének is fog hódolni, 's az Erdélyi Nemzetnek színe mindenünnen tolodott már a' fő váras felé, hogy Almaréknak szerencsét kívánnyon. Illetődéssel fogadta ő ezen önnkint való részesülésnek és szíves szeretetnek világos jelét; de nem örömet látta még is, hogy a' titkon elégítő vizsgálásban, mellyel telhetetlen szemei ama' képnek szépségeinn mulattak, mellyet neki Dobroszlav hozott, minduntalan háboríttatik. Magosra lobbantt kívánsága örökkévalóságnak nézte mindenik napot, melly az új ragyogó követségnek felkészítésére megkívántatott. Örömének mértékletlensége nem tudott megelégedni a' háladásokkal, mellyeket Dobroszlávnak egészen kimerített indúlatossággal mondott, és komor szemmel nézte az elkerülhetetlen szükségét, melly biztossát, ki nélkül már el nem lehetett, mellőlle még egyszer el ragadta.

Dobroszlav tehát már most nyilvánvaló pompával és ragyogó sereggel ment el másodszor a' fő várasbúl Elizáért, a' Herczegnek menyasszonyáért.

A' Herczeg Asszonyt számos és ragyogó kísérellel bocsátotta el udvarábúl az Attya, kik vele a' Királyi nagy Cancelláriusnak, Boliszlávnak vezérlése alatt egész a' Bolgár határig mentek. Innen ököket Boliszláv visszaküldötte, és Elizát Dobroszlávnak és Almarék' vitézzinek oltalma alatt csak maga kísérte. Ötet a' Herczeg Asszony nevezet szerint kívánta édes Attyától, hogy féltékenységének bizonytalan lépéseit felbátorítsa, és hogy neki az erdélyi udvarnál vezére, és tanácsadója legyen. Nevelésének igazgatása gyermekségétől fogva ezen egyenes szívű és hű férjfiúra volt bízva; az olyan leánynak egyyügu szívében pedig, kit még a' jelenéseknek tarka változásai el nem szélettek, a' gyermekségben megszokott bizodalom, és ragaszkodás örömet fennmarad.

Dobroszláv mind a' Cancelláriusnak mind pedig Elizának bizodalomát könnyen megnyerte. Hisz ő volt ama' férjfiú, a' kinek érkezésével a' Herczeg Asszony' életének ama' kora kezdődött, melly a' leány szívet a' reménységeknek ezerféle virágjaival ékesítgetni szokta. Látta azonkívül, hogy ötet Boliszláv is tiszteli

kinek szavát ő olly fontosnak nézte, mint a' hajdani népek az oráculomokat mellyek kétke-déseiket megváltosztották.

Egynehány nap alatt eljutván Oláh országonn keresztül a' határokhoz, beléptek végtére Erdély országba, mellyhez Elizának szívét saját hazája helyett az új szövetségek lecsatolták.

Az útnak legnehezebb része hátra volt még a' határokonn keresztül, hol a' magas hegyeknek hosszú láncza sűrű erdőkkel volt befödve. Az utak mély résekenn mentek keresztül csüg-gő kősziklák között, mellyek a' fellegek közé felhatottak. A' járatlan, és keskeny szorúlatokonn kénytelen volt a' Herczeg Kisasszony öszvérré ülni, melly könnyü terhét Boliszlávnak és Dobroszlávnak paripái között bátorsá-gos lépésekkel vitte. Az erdei vizek csendesebben kezdettek már szélesebb ágyaikban folyni; a' hegyek' oldalainak meredeken leszakadtt hornyai elenyésztek lassankint, és az erdőknek homályos mállyeinn keresztül szemekbe tűntek már az utazóknak egynehány világos nyílások, ammint a' fegyveres latroknak egy serege a' hegyhasadéknak lessébül kiütött, és a' Herczeg Kisasszonynak kísérőit véletlen harcra kénytelenítette. Azonkívvül hogy a' latrok számosabbak és jobban felfegyverkezve voltak, fel is osztották a' készület-

ien útzóknak erejét, kik a' szük útonn kénytelenek lévén, egymástúl elszakadva lovagolni, öszve nem gyűlhettek, 's egymásnak segítségére nem lehettek. Leggyengébben támadták meg a' Herszeg Kisasszonyt, kit, minekutánna az öszvérrül ájulásában leomlott, Dobroszláv paripájára felvont, hevesen megragadott kardgyával védelmezett, 's végtére az erdőnek legsűrűbb részébe bevitt. Az erősebbik csoport elvágta Boliszlávot a' gondviselésére bízott drága zálogtúl, körülvette, leragadta a' lórul, dákokkal legyilkolta, és egy mélységbe letaszította. A' többi latrok megerősítettvén azok által, kik Boliszlávnak mészárlásától hozzájok visszaérkeztek, különös tökélléssel neki estek az asszonyoknak, kik Elizát kísérték, és a' védelmezők' vezéreinek, 's lovaiknak lábaival kitiporták belőlök az életet. Csak kevesen voltak a' kísérők közül olly szerencsések, hogy hátrább maradván elszaladhattak, 's egymástúl elválván, a' setét erdőnek legrejtekebb részeiben életeket megmenthettek.

Dobroszláv könnyű viadallyának zsákmányát lovánn vivén, és csak hű szolgájátúl, Xarkótúl kísértetvén, ki magát hasonlóképen szerencsésen átvágta, messze elüzetett az ország' úttyátúl egynehány latrok által, kik látván, hogy paripájának sürgetésétül meg nem

szűnik, elfáradttaknak mutatták magokat, és a' kergetéstül végtére megszűntek:

Xarko segítette a' félholt Herczeg Kisasszonyt a' lórúl levenni, és a' puha fűre lebocsátani. Dobroszláv azután maga is leszállott, és kevés üdö múlva látta, hogy e' nyugodalmas ágyonn a' Herczeg Kisasszonynak élete lassankint megtér, és mellyre a' lélekzetül csendesen megmeg emelkedni kezd. Eliza megnyitotta végtére szemeit, 's az előtte állóknak sajnálkodó orczáiból rezkető tekintettel vígasztalást vont. Hasonló volt ő ahhoz, ki a' hajótörés után egy darab deszkán az élet és halál közt habozván, meglátta annak feléje terjesztett karját, ki egy derenglyénn segítségére siet. De allig tért Elizának lelke magához, ammint végtére meglátta, hogy Boliszlávnak jelenléte nélkül szükölködik. Sirásra fakadtak szemei újjolag, és a' kétségbeesés keserves jajokat sutúlt ki megszorúlt mellyébül. Szabadulását úgy nézte, mint elviselhetetlen fájdalomnak kútfejét, el nem hitetvén magával, hogy ösméretlenségének kedves kalaúzza nélkül idegen országban tébolygó árva gyanánt életben maradhasson. Dobroszláv és Xarkó nagyon rajta voltak, hogy különbféle reménységekkel ismét felelevenítsék. Hihetőnek mondták ök, hogy Boliszláv is átvágta magát, és hogy csak azért

azért nincs velek, mivel a' nagy erdőkben valahol tébolyog; sőt hogy talán már a' fő várashoz vezető úton van, hol reájok nyílt karjaival várakozni fog. Dobroszláv még tovább ment vigasztaló iparkodásiban, és még Xarkót is elküldötte, hogy a' tébolygót felkeresse, megnevezvén neki a' helyet, hol híradását a' Herceg Kisasszonnyal bizonyosan elvárja.

Oh! te szegény elhagyott Eliza! hogy sür-
csölhetted te' be minden gyanú nélkül az új életnek édes mérgét az árulásnak poharából, mellyet neked a' legkormosabb gonoszság a' részesülésnek fátyola megett vegyített? Ördögök voltak a' te oltalmadnak angyalai; tigrisek ragadtak ki farkasoknak körmei közül, hogy dühös szándékaiknak feláldozzanak.

Jól tudta Dobroszláv, hogy drága bérral fogadott latrainak dákjait a' Cancellárius el nem kerülte, és Xarkónak szolgálattyaival most csak arra élt, hogy hallatlan gonoszságú cselekedetét tökéletesen végre hajtsa. Boliszláv sorsának nyomorúra csak színfogás volt, melly alatt pokolbéli czinkossát elküldötte, és Xarkó már régen tudván, mit kell cselekednie, megértette urának jeladását, és elsietett.

Ama' Kastélyba sürgették ötet Dobroszlávnak titkos parancsolati, hol Olfrida ifjúsá-

gának új virágjában bátyára már egynehány naptúl fogva várakozott,

Kicsoda rajzolhatná le a' szerelemnek túredelmetlenségét, a' szív szorongató félelmet, és rezketést, a' megmeg feléledő reménységeket, mellyek a' futékony szempillantásokban egymást az olyan leányzóban felváltják, kinek szívét a' gyanakodó kívánság feszítve tartja, 's kinek vágyakodásai a' másik szempillantásban ismét elszélednek, mint ama' vizek, mellyeket a' Dánaidák rostákkal merítenek.

A' kiszabott holnap már elmúlt. Eltöltögette már Olfrida a' napokat, az órákat a' szempillantásokat visszatérő ifiúságvirágjának dajkálásában, 's a' harminczadik napnak alkonyodásával eltemette a' múlttnak kárpittya megé minden szenvedésének emlékezetét, repdeső képzésének szárnyait pedig már a' boldog jövődségnek világos tengere felé terjesztette. De a' nap többször elalkonyodott, és megmeg felkelt, a' nélkül hogy Olfrida' életének régi módgya a' világtúl elhagyott pusztaságban megváltozott volna. Bátyának sokat jelentő búcsúzását: Bizz szavamban és hatalmamban! az új holnapnak mindenik reggelénn megújította emlékezetében, és az esthajnali csillagnak naponkint megpanaszolta. Így táplálgatta ő reménységét, és ha ez némellykor el akarta hagyni, az éneknek mennyei vígasztalásához

folyamodott, melly szívét a' reménytelenségnek fekete kötelei közül kellemetesen kifejtette.

Igy ült ő egyszer ablakjánál, nedves szemeit a' Kastély körül lévő mély árokra függesztvén, és lantjához következőképen énekelvén:

S Z O N É T A.

Homályos fátyol lebeg környékemben,
 'S elrejtí árját titkos könnyeimnek,
 A' sors, irígye szép reményeimnek
 Gúnyolva üldöz minden lépésemben.
 Bátyámnak karjann járván ösvényemben,
 Ah! hogy ne várjak végre boldogságot,
 Melly megdűcsítse a' szív bajnokságot
 Léteimmel támadt súlyos türesemben?
 Oh! szünny meg kétes szívem! panaszkodni!
 A' hajnal hozza már talán kezében,
 A' mi elrejtve volt a' sors' kebiében,
 'S azontúl nem fogsz többé fohászkodni,
 Villámja által egy szempillantásban
 örök vídámság támad e' lakásban.

Hangzott még a' húrokban a' végző accord,
 mikor Xarko titokhirdető tekintettel hozzá be-
 lépett. Olfrida' kezébül ölébe homorodott a'

lant, ammint e' szolgának orczájánn a' félénkségnek nyomdokit megsajdítottam. Elfordította egyszersmind szemeit ama' képvonásoktól, mellyek a' legirtóztatóbb gonoszságokat nyilvánvaló jelekkel homlokára irták volt, 's mellyekbül az ártatlan szív csak reitentő vászokot, nem pedig szelid szerelemüzenetet olvashatott ki. De hallván végtére rövid követséget, hogy bátya reá már várakozik, felbátorodott, 's rövid készüllete után a' Kastélyt vele együtt elhagyván, oda sietett, hol Dobroszláv a' tölgyfa erdőnek mélyében egy híres bűbajos várnak romladékai mellett maradt volt.

Vezetőjének félénk szorgalmatossága, és a' helynek, hol bátya reá várakozott, magányossága, azt ígérték neki, hogy itt szerencséjének egész tellyesedését talállya. Az indulatos kívánság örömet választya czélljához a' titkos és járatlan útakot. Mennél némább volt Xarko ezer, meg ezer kérdéseire, annál közelebbnek vélte magát lenni ama' szempillantáshoz, melly a' körülötte lebegő bűbajt feloldgya. A' vad bozótokon és az öszvenött ágaknak sövényeinn keresztül tört Xarko az ő fáradságot lépéseinek ösvényt; de a' Kisasszony-nak türedelmetlen sietségétül nem tudott magának szorgalmatosságával köszönetet érdemleni, mikor a' rövidebb de meredek nyomások he-

lyett a' járttabb tekervényes útakot választotta.

Még a' fáradsághoz szokott szolgál is kezdte már érzeni, hogy erejébül ki fogy, amint Olfrida vérző lábait könnyen felemelvén, az utolsó szirtdarabra felszökött, 's vizsga tekinteteit zabolára eresztvén, a' bemohosodott romladékfalakra lekönnyökölt.

Egy régi orvárnak maradékai állottak itt, a' hajdani zordon üdöknek emlékezedéke gyanánt, az ősz természetnek kököntössébe bevágva inkább, mintsem beépítve. Magos boltozatú kapukonn keresztül látszottak távúl a' mélységbe vonódó járások elszökülni, 's a' lerohannt romladékokba tűnni. A' szakadozott ablaknyílásokból a' folyó borostyánnak zöld kötelékei tekeregtek le, 's a' berogyott palotáknak szögleteibül eleven fák emelték ki gallyas koszorúikat. Eggyetlen egy örtorony óhatta meg tökéletes formáját az üdöknek tisztító viszontagságítúl; és ennek felső kerületében függött egy harang, mellytül a' mélységbe egy rosdás láncz ereszkedett le. E' szabadon hangzó ércznek hangzását, melly éjszaka a' baglyoknak és a' többi éjjeli madaraknak szilaj repdesésére okot adhatott, úgy nézték a' hegyeknek lakosi, mint búbájos idézését az irtóztató szörnyeteknek, és kísérteteknek; a' mi e' romladék falaknak környékét olly pusz-

tának tette, mellytül az emberi valók még messzünnen irtóztak.

Ide érkezett Olfrida Xarkóval, a' nélkül hogy várakozásaiknak legkisebb nyomdokára akadtak volna. Háromszor csapta öszve megöblösített markait Xarko, 's a' feleletnek jelére hasztalanúl figyelmeztetett, csak a' mélységekből hangzottak vissza az Ecchónak gyengülő szómássai, még végtére határozatlan és mértéktelen hangokba öszveolvadván, elenyésztenek. A' hirtelen állapotás megérezte már most a' Kisasszonnyal erejének lankadozását, és így kénytelen volt, nyugovó ágyának a' homokos földönn termő gyomhantot választani. Elcsüggedése az önnön magával tusakodó Xarkót is megmentette egy kevésig fáradhatatlan kérdéseitül és tudakozásaitül, mellyek helyett már most szüntelen csak azt kívánta, hogy a' kiszabott jeladást, mennél többször kitelhetett tőlle, megújjítsa. A' levegőnek habocskái hoztak elvégre távúlrúl kérdést inkább, mintsem feleletet Olfrida' figyelmező füleihez, ki nagy örömmel felszökvén, és egész fáradságát elfelejtvén, szárnyas lépésekkel sietett ama' tájék felé, mellyből a' jeladás érkezett. De Xarko megragadta hirtelen, és kérte, hogy ne siessen előre, hanem vonnya meg inkább magát valamelly boltozat alatt, még Dobroszlávnak határozottabb parancsola-

tit hirül hozandgya. Sokáig vonakodott a' Kisasszony, nem akarván annak közelítése elől kitérni, kit olly buzgón kívánt; még végtére az értelmesebb és megmeg értelmesebb jeladások Xarkót majdnem fél erőltetésre kényszerítették, mellyel Olfridát a' romladék falaknak homályaiba visszavezette, értésére adván, hogy ezt bátyja nyilvánvaló szókkal így parancsolta.

Minekutánna Xarko Dobroszlávot és a' Herczeg Kisasszonyt elhagyta, Elizának pedig az áltató reménység, hogy Boliszlávot ismét feltalálja, új erőt és friss kedvet adott, Dobroszláv ismét felemelte magához a' lóra, 's gonoszságát barátságos álarcza alá rejtven, tovább tovább lovagelt vele az erdőnek sűrűi közé.

Az éjszaka elérkezvén, a' fátadtt állatnak lépéseit minduntalan bártortalanabbaknak tette, úgy hogy Elizának kérésére, a' nyugalom neki megengedettett mindaddig, még az új világosságnak hajnalló szürkülete az egyenetlen utakat ismét megvilágosítani fogja. Leszállottak róla, és a' háladatos leányka saját kezeivel hordotta öszve a' vánkos gyanánt szolgáló sárguló leveleket és száraz mohot, hogy vezetőjének alkalmasabb nyugalomhelyet készítsen Háladatosságának édes intéseire figyelmezvén egyedül, magát egészen elfelejtette.

Kemény gyökerekre telepedvén le, lágy karjának arany perezére tekerte a' ledömlött lónak kantárját. Fátyola volt egyetlen egy takarója az éjnek hideg nedvessége ellen; de az elmúlt napnak fáradságos munkái hamar beborították szemeit a' feledékeny szendergéssel, még a' kinyugodott lónak nyughatatlanságára hajnalkor végtére felébredt.

Készen állott már Dobroszlav előtt, kinek ő viszontag, mihelyt szemeit megnyitotta, gyanútalan bizodalommal és barátságos szózáttal ajánlotta oda reggeli köszöntését. Újra elkészítvén amaz a' paripának zabláját, felemelte zsákmányát maga megé a' nyeregbe, kinek lilium színű karjaitúl magát bizodalmasan átöleltetni érzette.

A' napnak hősege rekkenő lévén, a' szomszomságnak száraz pihegése tüzesíteni kezdette már Elizának szép ajakit. Nem akadván útyokban forrásra, melly hűvítő enyhítéssel kedveskedhetett volna, elhallgatta ő szükségének kinyát, csak hogy vezetőjét új gonddal még ne terhellye. Hosszas csüggedés után észre vette, hogy a' mezei füvek közül reá mosolyogtak imitt amott veres bogyókban a' száraz földnek sovány gyümölcsei. Dobroszlavot tehát kérte, hogy itt egy kevésig vele megállapodgyon, 's leszállott a' lórúl, hogy magának e' gyümölcsöknek kevés nedvéből

egy kis enyhülést gyűjtsön. Allig távozott el fáradságos keresésében egynehány lépésnyire az ösvénytől, ammint szemébe hirtelen egy félig bebugyolázott embernek remítő termete tűnt volt, ki egy fához támaszkodván utánna lesekedni látszott. Megújultt borzadással tértek vissza emlékezetébe a' kiállott veszedelmeknek minden rémitései, 's nagyot kiáltván, visszarepült oltalmazójához, kinek lova megé magát rezketve elrejtette. Utánna sietett a' lator, 's a' bokrok közül nyomába szökött. De Dobroszlávnak egyetlenegy intése, mellyet a' Herczeg Kisasszony eszre nem vett, megállapította amazt, sőt tisztelettel tellyes veszteglésre kényszerítette. Dobroszláv végtére meg akarván a' Herczeg Kisasszonyt nyugosztalni, elhitette vele, hogy ezen ember az erdő' lakosinak egyike, kik abban az aggott fáknak töveit irtogattyák.

A' gyilkosnak jelenéséből látta ő, hogy közel van már a' Kastély, mellybe Xarkót elküldötte; mire nézve leszállván a' lórúl, és ezt czinkos lovásszának kezébe adván, Elizával maga behatott a' sűrűebb és járatlanabb bokrosok közé ama' színfogás alatt, hogy azokban új ijedésnek veszedelme nélkül tetszése szerint több gyümölcsöt szedhessen.

E' nagy szorgalom és kedvezés illy szavakra fakasztotta elvégre a' Herczeg Kisasszony-

nak szívét: „ Nem halaszthatom tovább, jó
„ Dobroszláv, úgymond, amaz ösztönnek tel-
„ lyesítését, melly engemet háladatosságra
„ késztet. Vedd köszönetemet, még képes
„ leszek, herczegi jutalom által is megbizonyí-
„ tani, a' mit érzek. Soktúl fosztott meg en-
„ gemet a' sors, mikor Boliszlávot mellőllem
„ elragadta; tegnap el nem tudtam még sem-
„ mikép viselni, és még ma is felette nehezen
„ viselem el ama' gondolatot, hogy ötöt ö-
„ rökre elvesztettem. Fáradságos szorgalmá-
„ ért az ő kimeríthetetlen gondviselésének,
„ mellyel gyermekségemnek és ifúságomnak
„ gyenge virágját a' zordon szélvészeken ke-
„ resztül atyai módon vezette, az volna-é az
„ igazságos Egeknek jutalmazása, hogy dü-
„ csösséggel megkoronázott szorgalmának czél-
„ lyánál hazájann kívül egy alávaló gyilkos-
„ nak keze által elessen? És még is! kicsoda
„ teheti saját vélekedését zsinórmértéknek
„ azokban, a' mik egy halandónak sorsát il-
„ letik? A' mit egy naptúl fogva szenvedtem
„ hihetőnek tesz mindent, a' mi a' szerencsét-
„ lenségnek nevét viselheti. “

Dobroszlav, szavába esvén: Óh! álla-
podgy meg e' hitben, Herczeg Kisasszony!
hogy a' csillagokkal felettünk a' szerencse és
a' szerencsétlenség is váltólag forog. Az egy-
gyik elesik, hogy mellette a' másik felemel-

kedhessen. A' hatalom, a' gazdagság, a' korona az egyik förről a' másikra vándorol. Ezt a' Herczegek' leányainak soha sem kell elfelejteni.

Eliza. E' tanúságot nekem a' tegnapi nap adta; azt pedig, melly jól esik az embernek, ha szerencsétlenségének legmélyebb fenekénn egy jó barátjának kezét megfoghattya, a' mai nap adgya.

Dobroszláv. Haggyuk ezt, Herczeg Kisasszony! Az én Uranának megelégedésérül én bizonyos vagyok, és ez nekem elegendő jutalom. Nézdsze amott a' szép bolyókat! ezek mellett el nem kell mennünk.

Eliza. Érzem, hogy köszönetemnél sokkal magosabb akarsz lenni. De ne gondold, hogy ennek finom elmellőzése nélkül cselekedetidnek igazságos büszkeségét elfelejthetném. Azonban a' nagy embernek cselekedete sokkal nagyobb, mikor a' gyengének gyengeségét megkíméli.

Dobroszláv. Én azonn vagyok, hogy teteimnek czéllához jussak; azért engedd meg, hogy az üdőben fösvénykedgyek, melly minket ama'hoz közelebb viszen.

Eliza. Olly közel vagyunk már a' czélhoz? Így hát Dobroszláv! meg nem tagadhatod töllem, hogy háladatosságomat legalább némünémüképen megelégitsem, Az én hercze-

gi Férjem megmentett menyasszonyát a' te kezedből drága ékesség nélkül is köszönettel fogja fogadni. Ama' keveset, a' mi Királyi ruházatim közül a' latroknak kezét elkerülte, magamonn viselem; ezt te mentetted meg életemmel. Életemet vidd a' Herczeg' elejébe, mint sajáttját; a' gyűrűket és a' boglárokat fogadd el töllem, és viseld e' szerencsétlen napoknak örök emlékezete gyanánt, mellyekenn a' te hatalmas kezed engemet keresztül vezetett. Csak ezt az egy lánczot tartom meg a' rajta függő képpel magamnak. Nem a' barátságatlan szívnek bizodalmatlanságából származik, és kérlek is, hogy erre ne magyarázd, ha neked megvallom, hogy vidám reménységim közé, mellyekhez engemet vezetsz, némelly szűszorongató gondok is vegyülnek jövendőbeli sorsom végett egy olyan országban, mellynek határaiba rettentő esetek között léptem. Akkor azután, ha a' bűnnek fellegei jövendőségemet valóban meghomályosítanak, e' láncz legyen, melly édes atyámnak honnyábúl víg napjaimnak emlékezetét hozzám átbájozza. De Dobroszlav! mit állasz te oly komoran? Te talán velem nem csak a' kiállott fájdalokat, hanem a' jövendőről való fekete szorgalmamot is felosztod?

Dobroszláv. Távúl van ez töllem, Herczeg Kisasszony! A' Herczegrül gondolkodtam,

mikép tettszik neki örökkévalóságnak minden üdöperc, melyet itt elmulatunk.

Eliza. Vedd el tehát, a' mivel kínállak, és ne hosszabbítsd meg halogatásunkot. Vedd el, kérlek, hogy célunkhoz siethessünk.

Hidegen vette el Dobroszláv az ajándékokot. Szívében csak egy húrocska sem felelt a' háladatosságnak szívillető áldozattyára, melly még az orosz lányt is, közepénn ama' vad dühösségének, mellyel a' vért szomjazza, minden bizsonnyal meghütötte volna.

A' helyett hogy Elizát oda visszavezette volna, hol lovát elhagyta, úgy tetette magát, mintha eltévedt volna, 's fogyó türedelemmel a' bokroknak tövises sövényein keresztül mindaddig vonta maga után, még a' falromladékok előtt egy térségecskére ki nem jutottak. A' Herczeg Kisasszony az ő emelkedő durvaságát az elvesztett út miatt való háborgásának tulajdonítván, azonn volt, hogy azt szelíd és kész türelemmél megenyhítse. Többszörözött tapsolását, mellyre a' feleletet erőszakosan törtt úttyoknak irányábúl hallotta, gyanútlan szíve jelnek tartotta, mellyel lovászát keresi.

Itt az üdötül tett irtóztató romladékoknak színe előtt megváltoztatván Dobroszláv szavát, és tekintetét, úgy kezdett a' Herczeg Kisasszonnyal bánni, ammint a' leggonoszabb

szívü embertül várni allig lehetett volna. Oda ragadván erőszakosan Elízát a' ledöltt falaknak allyához, értésére adta, hogy itt van czélya járásának, de egyszersmind életének is, ha kívánságival legkisebbet ellenkezik.

Úgy látta az elhagyott vándorló a' rettenetes éjszakát maga körül elterjedni, a' napot pedig, melly világosságával eddig, vígasztaló és barátságos csillag gyanánt, az elvesztett vidékhez vezetö útat bátorságosnak tette, a' fekete fellegeknek szélvészies homálya alá borúlni, mint Elíza, mikor az erőszakos kéztül magát megragadtatni érezvén, Dobroszlávnak szemébül a' semmivétételnek pokolbéli ügyekezetét kiolvasta. „Nincs tehát Isten, a' „ki rajtam a' nyomorúságnak legmélyebb „szükségében megkönyörüllyön!“ mondá ö olly hangos szózattal, hogy egész a' bótoknak rémítö homályaába behatott. Erre Xarkónak kezei közül kiszökvén, rejtekének mélyébül hirtelen kiütött Olfrida, mint egyg örzö angyal, kit a' jó Lelkek a' kétségbeesésnek legmélyebb kínnyai között a' halandóknak küldenek. Újjolag megedzett erővel ragadta ki magát Elíza ellenségének markábül, 's Olfridának nyakába borúlt, mint egyg üzöbe vett özecke a' köszirtre, mellyet végsö menedék helyének néz.

Hideg borzadás futotta meg még Olfrida' hevültt vérének is minden járásait, mikor báttyát a' lángoló dühösségnek képvonásával megsejtette; 's hirtelen feledékenységbe enyésztek édes reménységének minden érzeménnyei. „Ev-
„ vel mind engemet, mind magadot megkí-
„ mélhetted volna, Húgom! Ha az asszonyok
„ az okosabban gondolkodó férjfiaknak jobban
„ engedelmeskedni tanulnának, — — — “ A'
kemény haragnak e' szavai között kiszakasz-
totta új erővel Elízát megölelt oltalmának
karjaiból. Minekutánna asszonyi siralmainak
semminémű esedezései e' latrót meg nem lá-
gyíthatták, végső menekedését a' szerencsét-
len hercegi méltóságának fénnével gondolta
megeszközölhetni; és, fájdalom! észre nem
vette, hogy szinte e' méltóságnak kellett ki-
nozó ördögét arra megemlékeztetni, hogy el-
kezdett gonoszságátúl saját veszedelme nélkül
el nem állhat. Átadta tehát Dobroszláv a'
Herceg Kisasszonyt Xarkónak, úgymint gyil-
kos társának, ki a' szerencsétlennek sem kéré-
sére, sem ellenkezésére nem hajtván, karjaira
vette és mind Dobroszlávnak mind Olfridának
szemei elől messze elvitte.

Az olyan kebelben, mellyet a' szerelem-
nek mennyei lángja oltárának választ, nem
verhet alacsony szív, melly a' gonoszságot
készséggel felosztja. Ha mindgyárt egy és

ugyanazon forrásból eredett is az éltető erő, mely Dobroszlávnak és Olfridának ereiben folydogált, a' Természet még is, mikor öket^t alkotta, szorgalmasan megválasztotta talán mind a' kettőben az anyai vérnek zavaros vegyülését; a' minek következése az volt, hogy mikor már Dobroszláv magában a' gonosznak minden zsengeit öszveszedte, Olfridának lelke még akkor a' jóban annyival nagyobb előmeneteleket tett. Elirtódzott ő attúl, a' mit bátyjátúl olly nagy kegyetlenséggel végbe vitetni látott, 's társaságábúl e' rokon ördögnek örömet elsietett volna, ha magában elegendő erőt és bátorságot érzett volna arra, hogy e' vad pusztaságokonn maga egyedül haza térjen. Háborodva, és irtózásának minden tárgyaitúl elfordított tekintettel állott ő, ammint Dobroszláv hátúl közelítvén hozzá, következő titkos értelmű szóllításával ébresztette fel kábulásábúl, gyakorlott gonosztévőhöz illő hideg nyugodalmat mutatván: „Most tellyesítem es, küvésemet, Olfrida! most tartom meg szá, vamot, mellyet neked adtam. “

Gyilkosság a' szerelemnek rósával hintett ösvényén? E' két ellenkezőt az ártatlan leánynak gondolkozásmódgya öszve nem tudta férkeztetni. Csak félénken merészlette fejét bátyya felé fordítani; egyéb teste a' tőle elfordúlt állásban meredve megmaradt. Egy
tuda-

tudakozó tekintetet függesztett egyszersmind bátyja' szemének idestova forgó rémítő fényére, mellyel szavainak érthetlenségét is elárúlta. Azalatt Xarko elhozta a' fátyolt, a' palástot, a' hajékességet, és az arany lánczot, mellyekkel Eliza díszeskedett; Olfrida pedig új borzadással nézte e' zsákmányt, mivel az elkövetett gyilkosság' bizonyos jelének tartotta. Dobroszláv elvette mindezeket Xarkótúl, és saját karjairúl és kezeirúl levonván azokat, a' miket neki maga Eliza adott, oda nyújtotta Húgának azzal a' kéréssel, hogy a' romladékoknak valamellyik rejtekében saját öltözetével és drágaságaival felcseréllye; mire ötet Herczeg Kisasszonynak fogja ösmerni, és ilendöképen megtisztelni.

Szempillantásonkint érthetlenebbek lettek előtte Dobroszlávnak beszédgyei; és az ajánlott köntöst sokáig ellenzette magára venni, néma jelekkel mutatván azoktúl való irtózását, még végtére bátyja' hathatóságának ellent nem állhatván, imillyen szókra fakadt: „Mit akartok velem cselekedni? — Szjrtekkel telyes tengernek akarjátok szerencsémnek gyenge hajócskáját bocsátani? Lopott zászló alatt vetemedgyenek veszedelmes ütközetre nagyra dagadt vitorláimnak gyenge árbocczai, mellyet te a' magosságban uralkodó végzésekkel víni akarsz? Ha ez volt,

„ a' mit nekem ígértél, házugsággal táplálta
„ ártatlan szívemet megjátszott képzelésem.
„ A' jövendőségnek tükörében szelíd boldogsá-
„ got mutatott ez nekem ama' férjjel, kit egy
„ szempillantásból álló jelenés mériékletes kí-
„ váságimnak bálványává tett, 's elszáná-
„ somnak mélyéből kivont engemet, hájoló
„ szavaidnak áltatásai által ingereltetvén, bi-
„ zonyos reménységimnek világosságára. Ke-
„ gyetlen testvér! mi birt tégedet arra, hogy
„ az üdöne kerekét gátoló kézzel megragadd?
„ Ezzel az én vígasztalhatatlan létem lehom-
„ rodott volna talán már az örök nyugalom-
„ nak sírjába, a' helyett hogy most a' szoron-
„ gatásoktól kínoztatván, életemnek hosszát
„ el nem viselhetem. “

E' szemrehányásokra Dobroszláv mások-
kal felelt, a' háladatlanság, a' kicsinyszívűség,
az asszonyi gyengeség volt, a' mivel hűgát vá-
dolta. De sem a' hízelkedések, sem a' kemé-
nyebb hitegetések Olfridát arra nem bírhatták,
hogy a' szerelemnek tévesztő úttal megra-
kott kertyét, mellyet magányosságának álmai
olly gyönyörűnek rajzoltanak, a' gonoszság-
nak kígyótekervényeivel felváltsa. Ámde mit
nem gondolnak ki mindent az ördögök, mi-
helyt arról van a' kérdés, hogy valamely lel-
ket megrontsanak? Azon szempillantásban,
mikor Dobroszláv látta, hogy hűgának ellen-

kezése szinte az ellenkezés által még nagyobb erőre jut, oda tartotta elejébe Almarik' képét, és imígy szólott hozzá: „Ez a' jutalom, melly „ reád váraozik. Lehetséges-é, hogy átalko- „ dásod e' czéltül tégedet még tovább tartóz- „ tasson? A' kit kívántál, a' kit szeretsz, a' „ kit neked megígértem, az a' Herczeg. Most „ már tökélld el magadot! “

Fátyolt vetett e' meglepés Olfridának ér-
zékenységeire. Egyszerre elfelejtette amaz ir-
tóztató jelenéseket, mellyek bátyjának kezét
előtte rettenetesnek tették. Az örömtül elká-
bítatván, megragadta ezt, és illy szókra fa-
kadt: „Most már egészen a' tiéd vagyok! akár-
„ melly óriáslépéstül meg nem ijedek, ha en-
„ gemet e' célhoz közelebb visz. “

Ezt akarta Dobroszláv, kezébe adván hú-
gának Elíza' ruháit, megparancsolta Xarkónak,
hogy keressen neki alkalmas helyet, hol ru-
háit ezekkel felcserélhesse. Tudván azonban,
hogy e' fontos és komor foglalatosság Olfridá-
ban is könnyen felébreszthetné a' veszedelmes
komorságot, azzal a' ravaszsággal élt, hogy
húgának olly kíséröt is adott, ki elméjét vidá-
mabb tévelygésekre köcsögtesse; a' Herczeg-
nek képét tudni illik. Ennek nézésére szinte
lebilincseztetvén, a' képzésnek könnyű rósa-
fellegeiben lebegett Olfrida, a' nélkül hogy az
észnek fontolásaira legkisebb üdöt nyerhetett

volna, és így végtére szinte ártatlanul kerítette be magát a' bűnök rablánczaival.

Húgának távúllétét hasznára akarván fordítani Dobroszláv, a' rendelésekhez fogott a' szerencsétlen Herczeg Kisasszony sorsának végső megválasztása végett, ki magát a' romlott kastélynak dőlékeny falai közé hóhérjainak szemei elől elrejtette. Jeladására kijött a' bokrok között választott lesből két fogadott gyilkos, kiknek Dobroszláv nagy ígérek között megparancsolta, hogy egy leányt, ki őtet súlyos sérelmekkel felette nagyon megbántotta, és most a' romladékok között búdogál, a' más világra küldgyenek. Közelebb-ről őket akarattyáival meg nem ösmerkedtethette. Nem ok nélkül érzette ő, hogy el kell neki kerülnie mindent, a' mi Olfridát az ő kábulásából felserkenthetné, és hogy meg kell inkább leány szívét mindazokban erősíteni, a' mik vele Elizának sorsát elfelejtetik; ugyan azért, ammint húgát hirtelen megjeleni látta, félbe szakasztotta egyszerre a' gyilkosokkal tartott beszédgyét, fátyolba rejtett Olfridát az idegen tanúknak jelenlétében, mint Herczeg Kisasszonyt, nagy tisztelettel megköszöntötte, és elvezette, a' Herczegségből letett boldogtalan Elízát pedig ott hagyta áldozat gyanánt, melly a' gyilkosoknak dákjai alatt érdemetlenül elessen.

Egyik sem tudta ezek közül tulajdonképen, mellyik rejtekében keresse a' romladékoknak a' leányt, kinek élete kezekbe adatott. A' dőlékeny falakot nehéz volt kikutatni, és az olyan emberek, kik ezen útálatos mesterséget űzik, vakmerően néznek ugyan tíz felvont pisztolnak ellenek igazított csöveibe, de valamelly romladéknak tátott üregét megsajdítván, mellyet a' félénk babona, és az előítéletektől lebilincsezett képzelés egész falka kísértetekkel és rémítő lelkekkel megnépesített, át meg át futtya őket azonnal a' rossz lelkiösméretnek hideg borzadása.

Mivel a' nyomozást egyik sem akarta magára vállalni, elvégezték magok között, hogy a' reájok bízott dolgot nem siettetik, hanem inkább megvárják, ha az áldozat önnkint nem jön-e kezeik közé? volt még nekik szinte egy kevés zsákmányok, mellyhez az erdőben juttak volt, 's mellyet még magok között fel nem osztottanak. Hozzájuk hasonló rablók lehettek minden bizonnyal, kik a' pusztá erdőben egy paraszt leányt nyomorúlt ruhájátúl megfosztottak, 's kik ezt, hihetőképén a' szaladó leányt kergetvén, el is vesztették. Dobroszlávnak gyilkossai e' ruhát megtalálván, megelégedtek vélt hajával a' keresett gyümölcsnek, mellyhez hevenyében nem juthattak.

Garbanov és Sztachlov, így nevezték magokat e' gyilkosok, leültek egy fa alá, tarisznyájokból elő vették a' bort és a' kenyeret, melly nélkül a' táplálék nélkül szűkölködő erdőbe soha sem ereszkedtek, és szinte készülő félben voltak, hogy zsákmányokat a' koczkának segedelmével felosszák, ammint ökök egy mennydörgés, mellyet a' fellegekkel megterhelte levegő zúgó szélvésszel az erdőre sebesen kiterjesztett volt, nyugovó helyekből felrezzentette. Egymás után sebesen következő villanatok átvagdalták a' látható környéknek egeit, 's hatalmasan megrezzentő csapással lerohant a' tűz kígyóhoz hasonló mennykő egy közel álló tölgyfának tetejébe, melly lángot vetvén világosan ragyogó fáklya gyanánt szolgált a' fekete felhőkkel beborultt éjszakának.

Elíza telve lévén az emberektől és a' vad állatoktól való félelemmel, most pedig a' természetnek e' rettenetes jelenésétől elrémülvén, azt gondolta, hogy e' csapással feje felett menedékhelyének minden boltozattjai egyszerre összeomlanak; kiugrott tehát a' szabad égnek romolhatatlan boltya alá, és egyenesen oda sietett a' tűzhöz gyilkossainak karjai közé.

Rémültt szaladásában a' bosszonkodó természetnek fenyegetési elől, tünhetett-e rettenetesebb jelenés elejébe emberi állatnál? és

még is, ammint az égő fának nevededő lángja az idegen orczákat szinte megvilágosította, az emberségben való bizodalom is, melly minden jónemű jámbor szívben rezzenthetetlen köszikla gyanánt állhatatoskodik, új derülésre hozta lelkében a' reménységet, olly annyira hogy majdnem minden félelem nélkül lépett oda a' két gonosztévő közé, kik az ellene fentt dákokot öveikben hordozták. De azonnal, hogy ezeknek vad kezei a' gyilkoló szerszámokat előrántották, megösmerte ő az új bizodalomnak csalfaságát, 's a' félelem és az emberiséghez való szítás között habozván leereszkedett előttök térgyeire, 's a' könyörületes irgalomért olly ígéssel és olly szózattal esedezett, mellyekre még a' vért szomjazó tigrisnek gyilkolásra hajlandó körme is közepettén a' mérszárlásnak megmeredt volna.

De nem is maradtak illetődés nélkül ezen embertelen embereknek kökemény szívei; az egyik közülök hátra rántotta a' másiknak fel-emeltt dákját, és Elizának megígérte, hogy életét nem bántya. Csak Dobroszláv, kinek hatalmátúl még a' bérlett gyilkosok is rettegtek, csak a' bosszújátúl való félelem, ha megtudná, hogy a' reájok bízott gyilkosságot el nem követték, volt egyedül képes Sztachlavot még visszatartóztatni, hogy Garbansonak emberséges ígéreteré rá ne álljon. De Elíza olly

szorosan oda kapcsolta magát vigasztalásra szokott esedezései által Garbonóvnak meglágyult szívéhez, hogy ez társát maga lefegyvereztette, és csak arrúl gondolkodott, mi csoda színfogással elégíthesse meg Dobroszlávot, ha majd töllök e' gyilkosságrúl számot kér.

Ezt nekik nem sokáig kellett nyomozni. Elízának ruháját ígérték ők meg Dobroszlávnak, záloga gyanánt az elkövetett gyilkosságnak. E' helyett tehát a' szerencsétlennek oda adták a' paraszt leányruhát. Elvévén tőlle azon egyetlen egy fejér köntöst, melyet Xarko rajta hagyott, elhagyták a' puszta erdőben, megelekedvén azzal a' bizonyossággal, hogy zsoldgyokot el nem vesztek, és talán ama' homályos érzeménnyel is, hogy Elizának új létet adván, oly jóságos cselekedetet követtek el, melly még gonosz szíveknek is néműnemű nemességet adott. Elíza szinte újjólag született alkotmányának nézvén magát, felbátorodott elejénte; de ammint a' hamuvá lett fának lángja fogyni és tüze aludni kezdett, az ő szíve is érzette azonnal elhagyott állapottyának szomorú csendességét.

Közelített már az éj, 's a' setéttségnek fellepülástyával a' földet lassankint elborította. A' mennydörgés elvonódott, a' szélvész lecsillapodott, és csak imitt amott nyögtek még a'

szakadozott tölgyeknek törzsökei szilajon ingadozó teteik alatt; de annyival rettenetesebben hangzott ki a' mélységekből a' ragadó állatoknak ordítása. Elízának ereje megfogyván, az jiedésnek érzeménnye is megtompúlt benne, és csak az éjjeli harmatnak hideg borzadása zendült meg olykor megfáradtt tagjaiban. Visszavonódott végtére a' falromladékok' boltozatának oltalma alá, hol bádgyadtt teste a' mohhal benőtt kőpadolatnak kemény vankosára érzéketlenül lerogyott.

A' következő hajnalnak öleiből felemelkedett napnak ragyogó szekere nagy részét járta volt már meg a' felderültt égnek, és a' korán felövedzett utazó elhagyta volt már reggeli úttyának felét, mikor Eliza szemeit először megnyitotta, 's a' körülötte lévő tárgyaknak homáallyában, vígasztalás nélkül szűkülködő létének új siratására felébredt.

Óh! lépj ki, szegény Alkotmány! a' mosolygó égnek világos kéksége alá! Hadd lebegje körül szorongatott mellyedet a' derültt reggelnek szelíd lehellete; hadd enyhítsék szívbéli szomjadot a' természetnek balsamos illati, mellyek a' virágoknak újjolag megnyíltt kelyheiből kipárolganak. Valamint ötet a' szilaj elementumoknak rémítő harczaiból, úgy vezet ki talán tégedet is a' mai nap szenvedésidnek rettenetes viadalmából.

Hallyadszza! mi volt ez? A' bűbajos harangocska egynehány magányos ütésektől megindítottán, értelmes hangokra fakadt. Amaz órák, mellyekben a' gonosz lelkek a' földön uralkodnak, elenyésztek azalatt, még szemeid behúnyva nyugodtak. Most a' tiszta napnak világosságánál csak a' jó angyaloknak ragyogó képei bocsátkoznak le a' halandókhoz. Ezeknek egyike, a' ki tégedet hí. Menny és engedelmesség intő jeladásának.

Elíza a' harangocskát értelmesen hallotta, 's nyugovó helyéről majdnem tehetetlen erejével nagynehezen felemelkedvén, kisietett oltalomrejtékének világos küszöbéhez.

Itt ő általellenben egy kis közben meglátott egy ifiút, ki vidám orczával szemét a' toronyra merestette volt, 's ki majd azután a' leányjelenést megsajdítván, karjait előre nyújtotta, félénken hátra lépett, 's elfordúltt orczával szorongatások között remegve felkiáltott: Atyám Kovár, lélek! lélek!

Kovár, a' mi jámbor öregünk, Szokol fiával szokott búcsújárásátul haza térvén, e' reggel az erdőben eltevedett. Ezen ajtatos öreg egynehány esztendőül fogva szinte ama' tájban, mikor a' Herczeg az ő jelenlétével szégyén házát megboldogította, meg szokott volt látogatni egy szent helyet, hol a' mennyei gondviselésnek hálákat áldozott ama' kegye-

lemért, mellyel a' megsebesített Herczegnek életét az ő apoló keze alatt fenntartotta, kibben most az egész országnak köz boldogsága felvirágzik. Szokolnak el kellett vele mindenkor menni, rész szerint hogy erőtlen vénségét az útonn gyámolítsa, rész szerint pedig, hogy édes attyának példáját követni megtanúllya, és e' búcsújárást még onokáinak is meghaggya.

E' szent helyről harmadszor tértek már ők most vissza. Az éjszakát egy puszta gunnyóban töltvén, korán útnak indultak, hogy a' délnek rekkenő hőségét megelőzzék; de eltévedvén, ammint az elvesztett ösvényt nyomozgatták, e' falromladékokhoz jutottanak. Itt Kovár megösmerte a' vidéket, mellyet még ifiúságában látott, és megörült, hogy emlékezetébül bizonyos jeleket vonhatott, mellyek szerint az igaz útra ismét visszatérhessen.

Elbeszéllette ő rövid szókkal Szokolnak, a' mit a' monda száz esztendőül fogva e' Kastélyról költött, és bizonyos kívánt maga is arrúl lenni, ha a' toronyban megvan-e még valóban a' híres harangocska? De Szokolnak képző tehetsége Kovárnak rövid beszédgye által nem külömben, mint az előtte álló és szívborzasztó romladéknak tekintete által úgy megtüzesedett, hogy édes attyát a' legérzékenyebb esedezéssel kérte, haggyon fel e' veszedelmes nyomozásával, és távozzon inkább

vele együtt gyors sietséggel e' rettenetes helynek környékébül. Haszontalan volt minden ügyekezete. Az öreg csak azért is, hogy Szokolt tapasztalatlanságának rettegetésébül kígyógyítsa, ellent állott minden kérésének, 's ott hagyván szorongatási között fiát, a' toronynak ment. Ennek betett ugyan, de be nem zártt ajtaja könnyen engedett a' taszításnak, mellyet Kovár rajta mankójával tett, és megnyílt. A' torony tág és üres kerekiséget foglalt magában, melly szinte olly mélyen látszott a' földnek homályos gyomrába lenyúlni, mint a' nyílt tetejébe benéző magos ég felé emelkedni. Onnan felülről lefelé függött benne egy láncz, mellyet az ajtónak küszöbébül elérni könnyű volt. A' földbe nyúló mélység miatt be nem mehetvén Kovár a' toronyba, magához vonta a' lánczot, 's tapasztalni akarta, mit vonand fel vele a' mélységnek fenekéről? Azon szempillantásban megszóllamlott hangosan felette a' harangocska, mire a' lánczot kezébül ismét elbocsátotta.

A' harangszóra előjött Eliza, kinek első tekintete Szokolt a' remegő várakozásnak állapottyában találta, melly megjelenése miatt ijedésre változott. Képzése tömve lévén mindennémüképen öszvezavartt vászképekkel, csuda nem volt, hogy Elizát kísértő léleknek nézte, ki a' nyomorúságtúl emésztetvén, az

epesztő búbánattúl meghala: ványodván, válainn habzó hajjal jött ki e' rémítő helynek homályosságából.

De ammint Elíza kellemetesen gyenge szózáttal imígy szóllította meg: „Ne fély, jöve-
„ vény! akárkilégy, ne fély egygy erőtlen le-
„ ánytúl, a' ki oltalomért hozzád folyamodik,“
panasszának dalos hangjai megéreztetvén az ifiúval a' benne fekvő segéderőt, bátorságát is helyre állították. Arra felé fordúlt lassacskán, a' honnan a' köcsögtető hangok fülébe hatot-
tak, és azon szempillantásban érzette is már, hogy egygy lágy kezecske vállára bocsátkozik; megsajdította, hogy mennyei tisztasággal tündöklő szemek tekintenek fel hozzá.

Kovárt az idegen szózat figyelmetessé tette, 's mihelyt a' leány szemébe tünt, elhagyta legottan az élettelen falak közt való nyomozást, és oda szított az emberi valóhoz, hogy különös jelenésérül bővebben tudakozódgyon. Elíza egyszerre két férjfiú között állott, kik az emberségben való bizodalmat hazájában éltt fellegtelen napjaibúl szívébe hirtelen ismét visszabájolták. Egygy öreg ember, kinek orozájánn ama' felséges érzemény, melly ember-társunknak szenvedését sajátunknak nézi, a' tiszta léleknek mennyei sугáriban naplott; egygy ifiú, kinek nyíltt szíve szelíden visgáló szemeknek tekintetében lebegett.

Megfélénkedett ugyan egy keveset, amint eszre vette, hogy mind a' két keze férjfi kézben fekszik, de ammint töle Kovár férjfiasszóval és jámborszívúséggel baját tudakozta, megnyitotta csak ugyan lassankint szívét ama' mennybül lebocsátkozó reménységeknek, mellyek ötet az emberekkel ismét kibékéltették. Barátságos kötelék az emberek között a' beszéd, és a' részesülő szózatnak mindenik hangjával érezhetőképen szokott enyészni a' félelem.

Megfosztva lévén minden bizonyágtúl, mellyel szavait megerősíthetné, ha felséges születését és a' ragyogó méltóságot, melly reá Erdélyben várakozott, hüven elejekbe terjesztené, és attúl félvén, hogy e' bizonyágoknak fogyatkozásánál szabadítói eszeveszetnek néznék és minden segedelem nélkül hagynák; inkább parászt leányának mondotta magát, amint öltözete is hihetősnek tette, kit a' latrok messzefekvő honnyábúl elragadtak, ezen erdőbe hurczoltak, és az éhségáltalnak veszedelmébe ejtettek.

Kovárnak elég volt tudni, hogy egy szenvedő ember segedelem nélkül szükölködik, 's azonnal eltökéllette magában, hogy szenvedésétől kész akarattal megmenti; de életének olly korában lévén, melly a' szívet nyugodalmábúl nem egy könnyen hagyja kifordúlani, Elizá-

nak beszédgyét mind végig kihallgatta volna. Nem úgy Szokol. Elég volt ennek világosan látni, hogy Elízának teste és vére van. Lány szózáttal előadott panaszi egy leányzónak, kinek angyali képvonásait a' búbánat meg nem rontotta, hanem csak az annyival nagyobb ingernek fátyolával beborította, sebesebb kerengéssel üzték szívéhez a' vért. Váltólag forgatta tekinteteit már a' Herczeg Kisasszonyra részesülő tisztelettel, már Kovárra tudakozódó vizsgasággal, 's imígy esett Elízának szavába: „ Óh! az én atyám nem hágy itt téged; és ha erőd meggyengül, karjaimon viszlek el hajlékunkba. Hisz az én jó anyám „ Szíva akkor fogadott fel engemet, mikor „ még gyermek voltam, kit még sok esztendeig kellett fáradságos szorgalommal nevelgetnie, minekelötte a' gazdaságnál legkisebb „ munkát végezhettem volna. Te pedig, óh! „ te már olly nagy vagy, hogy meg kell neki „ örülnie, ha neki illy barátságos leánykát „ viszünk, ki ötet foglalatosságiban segítgesse. „ Nemde, atyám! a' leánykát haza visszük? „ segedelmére lessz ő Szíva anyámnak minden „ bizonnyal, és a' mit el nem végezhet, azt „ szokott munkámonn kívül magamra vállalom, „ csak hogy az anyám reá derültt tekinteteket „ vessen. “

Kovár Szokolnak beszédes buzgóságát látván, elmosolyogta magát. Érzette ő, hogy üdönn kívül volna, fiának reménységeivel és önnön szívének eltökélt szándékával hideg fontolgatás által ellenkezni, 's megígérte Elizának, hogy neki hajlékában helyt adván, atyai gondviselést is nyújt.

Elíza az emberekhez való bizodalomban olly magosra érzette magát ismét felemelkedni, hogy szabadítói között az iszonyúságnak e helyét érezhetőképen nevedő erővel, minden támogatás vagy vezetés nélkül, maga elhagyta, Kovár a' vidéket ösmervén, egyenesen neki tudott menni az elvesztett ösvénynek. Szokol már Elíza előtt, már mellette, már megette ment, vagy úttYábúl hártván gondos kézzel a' bozótszövevényeket félre, vagy magát emelvén át szorgalmas karjaival az árkonn, vagy megakadtt köntössét a' csipkebokrokból kifejtvén. Az út hosszas volt. Nagy része volt még ennek hátra egész hazáig, mikor őket a' völgyek, a' hegyeknek árnyékaitúl meghomályosítatván, inteni kezdték, hogy a' nap lealkonyodik. A' lépéseket meg kellett siettetni; Elizának megfáradtt lábánn hólyagokat és sebeket okozott már a' köves útnak keménysége, és a' kívántt siettetés felmúlta elcsüggedtt tehetségét. Világos örömmel nézte Szokol, hogy ajánlását, mellyel már több ízben megkínálta

kínálta volt, tovább már meg nem veheti, 's készséggel felvette hátára az elbádogyadtt Herczeg Kisasszonyt. Nem sokára úgy látszott neki, mintha vállára bocsátotta volna Elíza szenderedő fejét; mire az alacsonyabban függő ágak alatt szorgalmatosan meggörnyedt, hogy az aluvót meg ne éréntsék, és fel ne kötsék. Nem mintha a' fáradságot el nem tudta volna viselni, hanem attúl tartván, ne hogy elbádogyadtt terhét nagyon megrázza, önnkint hátráltatta a' sietést, úgy hogy hamarább besetétedett, mintsem a' házudvarnak ösmeretes sövényéhez jutottak volna. Felugrottak végtére a' háznak barátságos örei hangos örömszüköléssel urokra, 's Kovárnak kopogására a' felébredtt házi gazdasszony a' félre toltt kilincsnek zörgésével felelt. Kovár és Szíva megölelték egymást az udvaronn, Szokol pedig nem gyözzvén ennek végét várni, elcsúszott megettek a' szobába, hol hátárúl a' felébredtt de elerőtlenedett Herczeg Kisasszonyt az öreg Kovárnak vánkossal megrakott karszékére lebocsátotta.

A' gyengén világító éjjeli lámpás, mellyel Szíva elejekbe ment, és szíves öregének megölelése nem engedte, hogy az új vendéget észre vegye, 's mivel Szokolnak barátságos üdvözléséhez volt szokva, nem tudott elegendőképen csudálkozni azonn, hogy a' setét szobá-

ba olly gyorsan besietett. Kovár mindaddig ki nem ragadta morgó álmélkodásából, még a' háznak ajtaját ismét be nem zárta, 's a' lámpással a' szobába visszatérvén, saját szemével nem látta Elíza' széke mellett Szokolt, ki szinte abban foglalatoskodott, hogy ennek az éjjeli harmattúl meghidegedett lábait és karjait Szívának nyoszolyájából kivett és már megmelegedett vánkossaiba takargassa.

Ne ítéllyük meg igazságtalanúl a' mi jó öreg Szívánkot, kit nem sokára még nagyra is fogunk böcsülni, ha most Szokolt vállánál keményebben megragadván, ama' kérdéssel támadgya meg, mi oka lehet, hogy neki jó estvét nem kíván? és mire kellyen neki e' jelenést magyaráznia?

Kovár nem várta meg, hogy Szokol felellyen, hanem Szivát, ki mind a' kettőre komoran tudakozódó tekinteteket vetett, kezénél fogva félre vezetvén, arra kérte, hogy adgyon ezen éjszakára szállást egygy szerencsétlen leánynak, kit minden segedelem nélkül az erdőben leltek, 's magokkal haza vezettek. Szokol erre öszvekapcsolta esedezését Kovárnak kívánságával, 's mivel a' vendég' számára oda ajánlotta saját ágyát, maga pedig a' pajtában a' pusztá szalmánn való hálással megelégedni kívánt, Szívának tovább semmi ellenvetése nem volt. Elíza két kísérőjének karjaira tá-

maszkodván, bement a' komrácskába, hol egynehány naptúl fogva az első nyugodalmas éjszakát aludni reméllette.

Kovár is érezvén, hogy nyugalomra van szüksége, azzal vigasztalgatta a' tudakozódó Szívát, hogy kérdéseire más nap reggel fog felelni. Szokol e' kérdések elől hasonlóképen kitérvén, szalmábúl vetett ágját felkereste. Az egész felébredtt udvarban lecsendesedett végtére minden; és csak az ifiúnak mellyében habzottak még váltólag a' meghatározhatatlan érzemények, az édes remények; és a' szomorú kétségek. Egész testét elfoglalta volt a' fáradságnak súllya; de szemei meg nem hagyták magokat az éjnek körülborító homályjátúl hódítani, és be nem húnýódtak. Elöttök lebegett Elízának termete a' pözsgő képzelésnek bájos világosságában, 's ragyogó sугári által rózsaszínekkel párkányozta ki örvendetes jóvendőségének horizonnyát. Elöre felszámította Elízának szemeibül mind ama' jutalmazó tekinteteket, mikor majd a' végzett munka után, mellyet vele felosztand, az alkonyi dologszünetkor haza vezeti, és a' velek megelégedő Szívának dícséretét neki egészen átengedi. Törödött ő magában még azonn is, micsoda nevet válasszon Elízának? Húgom! — — Ah! e' nevezetben feltalálta szíve ama' kívánságának tellyes megelégitését, mellyet magában titkon

nevelgetett. E' név olly közel édesítette édes hangjával mellyéhez e' szeretetre méltó leányt! százszor is mondogatta ő e' szót selypegő ajakkal, 's képzelésében közelebb és megmeg közelebb jött hozzá az édesen hitt Kedves. Ámde mikor az utolsó hívással karjait kiterjesztette, és Elizát gondolattyában testvér szívéhez szorítani akarta, hirtelen olly szorongatások, és szélyészes érzemények támadtak mellyében, mint ama' reménytelen játékosban, ki a' koczkát mind csak kezeiben rázogattya, és magát arra, hogy az asztalra vesse, el nem tökéllheti.

Nekünk, kik a' titkos indúlatok' jelképeinek fejtegetéséhez jobban értünk, mint a' tapasztalatlan Szokol, nekünk, mondám, nem volna nehéz, szívének egész titkát kitanúlnunk. De belső állapotjának történeteit ne előzzük meg; megvilágosodnak ezek önnkint; és akkorra fenn marad még nekünk a' csendes öröm, mellyel mondhatni fogják, hogy romlatlan ártatlanságunk meg tudgya még éles és egyenes tekintetével a' Természetet hű nyomdokinn lepni.

Szürkülni kezdett már a' hajnal. Elolvadnak ezzel az égenn a' csillagoknak lángoeskái, 's elenyesznek szemeinkbül a' képzelésnek országában pözsögő termeteknek világos képei. Az ifiúnak szívében ismét elfoglalta az első

helyet az érzékeny sorgalom, mellyel az iránt gondoskodott, ha Elízának erejét helyre hozta-e vallyon a' frissítő álm, mellytül ötet a' sanyarú fáradság megfosztotta? Elhagyta tehát ágyát, 's mivel attúl tartott, ne hogy a' virogató ebek a' napnak érkezését korábban jelentsek, magához édesítette azokat hízelkedések által, 's már köcsögtetéssel, már fenyegetéssel azt nyerte töllök ki, hogy egy egész óráig tovább hallgassanak, mintsem egyébkép szoktak volt. Halk lépéssel, és visszatartott lélekzettel osontott ama' szobának bezártt ablaktáblájához, mellyben szülői aludtak, 's hallgatódzván egy üdeig, örömmel tapasztalta, hogy az éjjeli nyugalomnak megzavarása, mellyet késő érkezések okozott, Szívának álmát a' szokott üdönn túl meghosszabbította, világosabb veresség kezdett az égre terjedni, és Szokol remegő szívvel várta már a' szempillantást, mellyben a' szokásnak hatalma a' kedvező esetenn csak ugyan még is győzedelmeskedett. Hirtelen eszre vette végtére a' már ugyan vártt, de még is félelmes zörgést a' szobában; felrepült az ablaktábla, 's az öreg asszonynak recsegő szózatya, mellyel Szokolt költeni akarta, fellázította az egész udvart. Az ebek kiosontak örzőjök' kezébül, 's lármás ugatással feleltek gazdasszonyoknak szavára. Szokol visszavonta magát a' falhoz,

és hogy magát el ne árúlja, nevének csak második kiáltására jelent meg. Fenn szóval buzgott a' gazdaságszerető Szíva az elaludt reggeli óráknak vesztesége ellen, és Szokolnak bármelly esdeklő kérése sem vehette hevesességét arra, hogy a' szegény elfaradt vendégnek nyugodalmát megkíméllye.

Ezekre Kovár is felébredt, és felkelt. Láta, hogy Szíva morogva ment ki a' szobából, sőt hallotta, hogy Szokolnak feddését még az udvarban is folytatta. Nehéz munka várakozott még reá, melly abbúl állott, hogy szándékát a' vendég leány iránt az öreggel közöllye, és helybenhagyását megnyerje. Hevenyében kell nyakonn ragadni mindent! ez volt az ő szava' járása; és így most is hitvesét hamar felkereste. Szinte intézgette volt ez Szokolnak foglalatosságát, és errevalónézve félbe nem merte szakasztani szavait, hanem megvárta, még elhallgatott, és neki jó reggelt mondott. Erre Kovár szívességgel hozzá közelítvén, és kezét megfogván, csak hogy a' beszédet a' kívántt tárgyra vezethesse, azt kérdezte tőlle, ha Rósi fel kelt-e' már. E' nevet adta tudniillik Elíza magának. „ Nem kelt „ még fel, felelé Szokol, gyorsan hozzájok „ lépven, mihelyt Rósit nevezni hallotta; en „ gedd meg, Atyám! hogy magát kinyughas „ sa. “ — Kovár azt kívánta, hogy kérdésére

Sziva felellyen, 's allig hogy Szokolra maga is meg nem haragudott. Megdorgálta tehát, hogy munkájához még sem fogott, 's élesebb hangzattal, mintsem egyébkép szokta volt, eligazította dolgához, csak hogy ez által Szívát már előre megnyerje. Szokol komoran elosontván, öszveszedte késedelmes szorgalmatossággal a' kerti szerszámokat, hogy a' beszédből még valamit felfoghasson. Kovár megújította Szívához előbbi kérdését; ez pedig feleletéhez, hogy még fel nem kelt, hamar oda függesztette szívén súlyosan fekvő kérdését: mit szándékozik e' leányzóval cselekedni? — Most már meg volt téve a' nehéz kezdet, 's a' próbáltt öreg férjfiú tudván, hogy Szívának ellenkezését legkönnyebben meggyőzheti, ha véletlenül megtámadgya, röviden és állhatatos szózattal imígy felelt: Megtartjuk magunknál, és leányunknak fogadgyuk. — Ezt Sziva nem várta, 's bármelly gyors volt is egyébkép nyelve, most még is egynehány szempillantásig elnémúlt, 's hátra lépven, Kovárra meresztett szemmel nézett. Örült ez neki, hogy Sziva a' felelettel késedelmeskedett, 's a' nélkül, hogy megvárta volna, hogy magához térjen, barátságos biztatásokkal, javasításokkal, és egynehány közbe vetett olly félemondásokkal is, mellyek gazdához illő akaratjelentésekhez hasonlítottak, olly tüzesen os-

tromlotta szívét, hogy egészen megadta magát, minekelőtte csak egy ellenkező szócskát ejt-hetett volna. Azonban minden védelem nélkül csak nem végezte még is a' harczot, 's feszülttűrhetetlenséggel Kovárnak szavába esvén „de „fontoldsa meg a' dolgot még is, Apjok! „úgymond. Agyon dolgozzam-é magamot „egy henyélő leánykáért? Láttad-é már új-„jait, melly gyengék?“ — A' mi felebaráti kötelességünk nem veszi tekintetbe a' hasznot, mondá viszontag Kovár, ammint Eliza szobá-jából, mellynek ajtaja az udvarra szolgált, szinte kilépven, és sem az öregeket, sem Szokolt eszre nem vévén, ki még akkor is talált magának az öregektől nem messze külömbféle foglalatosságokat, a' támadó nap felé kiterjesztette karjait, 's térgyre esvén, imádkozott. E' jelenés mennyeihez hasonlított, és nagyon szív-reható volt. Kovár levette fejről süvegét, 's mély hallgatásba merült. Szívának lelkét nem hagyta illetődés nélkül ezen egygyüű és tiszta ajtatosság, 's minekelőtte Elíza felkelt volna térgyeiről, Kovárnak öszvetett kezeire bocsátotta csendesesen a' jó öreg asszony kezét, 's könyez szemmel imígy szóllott férjéhez: Jól mondád, Apjok! hadd maradgyon szegényke nálunk.

Imádságát végezvén Elíza, szinte körül akarta nézni magát, ha nem láthatná-e meg

valamellyiket baráti közül, ammint ötet Kovár örvendetesen magához szállította. Elíza oda sietett, megkapta vidám indulatossággal kezét, és jó reggelt kívánt neki. Rósi! mondgy jó reggelt az anyádnak is, mondá Kovár, Szívához fordúlván, kit Elíza örömeiben, hogy szabadítóját láttya, eszre sem vett.

Ammint Elíza Szívát jól megnézte, természetét megösmerte ugyan, de csak úgy, mint ha álmában látta volna; olly annyira megvesztegette minden testi és lelki erejét a' tegnapi habzás az élet és a' halál közt. Visszahomóritott fővel még egyszer vetett Kovárra egy tudakozódó tekintetet, 's ammint ennek hunyorítását látta, Szívának nyakába borúlt.

Szokol még sem ment volt el munkájára, minduntalan új tárgyat találván, melly szívét Elízának környékéhez lebilincsezte. Eszre vette ő egyszer, hogy az öregek Rósi-ról beszél-
lenek, és ezt neki tudni felette fontos volt. Ammint végtére csak ugyan még is el akart menni, Rósi jött ki, olly derültt orczával, mint a' felkelő nap, komrájának homályából. Elhagyhatta volna-e' már most azt a' környezetet, mellyben a' szeretett tárgyat lehelleni látta? végtére pedig saját szemével látta még azt is, a' mi neki olly nagy és szorongató gondot okozott, és a' mit remélleni allig merészlett, hogy a' komor és majdnem durva Szíva

meglágyúlván, Rósit anyai szívességgel karjai közé szorítta. Elfelejtette magát, elfelejtette, hogy Szülői ötet már régen a' kertben dolgozni gondolták, 's oda ugorván rejtek szögletéből, nagy örömmel e' szavakra fakadt; Rósi nálunk marad!

Csudálkozva nézték körül magokat mind a' hárman, mert örvendetes kiáltását hamarabb hallották, mintsem hozzájuk érkezett volna, és a' gazdasszony ránczba szedte volt már haragos homlokát, és henyélése miatt a' legényt keservesen megszidta volna, ha Rósika olly esedező tekintetet nem vetett volna reá, melly ránczait azonnal kisimítván, egész orcáját felderítette.

Szokol sokat akart mondani, de szóllani semmit sem tudott. Lélekzete olly nehéz volt, mintha egy mértföldet futott volna, és belső zavarodásában maga sem tudta, kihez szóllyon. Elíza kisegítette bajából, barátságosan megszóllítván, és kezét feléje nyújtván, Szokolnak erre egyszerre megnyílt a' nyelve; és Elízának egy egész óráig csevegett volna sajnálkodásárúl tegnapi fáradságánn, szorgalmatoságárúl nyugodalma iránt, 's a' t. Ha Kovár, megakarván Szívának bosszonkodását előzni, meg nem intette volna, hogy vele a' kertbe mennyen, hol magának az öreg egy kis reggeli foglalatosságot akart keresni.

Maga maradván Szívával Eliza, hasznára akarta ezen alkalmatosságot fordítani, és egész erejét megvetette, hogy fogadott anyjának kedvét megnyerje. Szokol' beszédgyébül észre vette, hogy a' szívnek szent tulajdonságainn kívül, a' dolgosság az ajánlásnak legjobb módgya a' gazdaságszerető és serény öreg asszonynál, kit erre való nézve arra kért, hogy valamely munkát neki is adna. E' kész akaratú ajánlás Szívának valóban tetszett, de ammint barátságosan megczirógatta a' leánynak orcáját, és ezt felette gyengének érzette, eszébe jutott azonnal, a' mit Elízának kezeiről az előbbeni estvénn tapasztalt, 's tenyerére tévén azoknak egyikét, imígy szóllott: Minémű munkát adhatnék én illy erőtlen kezeknek? E' jegyzéshez igen természetesen oda kapcsolta magát ama' gondolat, hogy Rósi' ruhája és termete meg nem egyeznek; és így egyszerre ostromlani kezdette Flizát, hogy vallyá meg a' csalárdságot, mellyel őket játszdogállya.

Nem vagyok én csalárd ámitó, felelé ez szelíd méltósággal; igaz és nyílt szívű vagyok, a' mennyire lennem szabad; de többre nem kényszeríthetsz. Jól mondod, hogy e' ruházat nem illik születésemhez; csak egynehány naptúl fogva viselem. A' ki engemet arra kényszerített, hogy e' ruhába öltözködgyek,

azt az Isten fogja megítélni; neked ötet meg nem nevezhetem. Nyugosztald meg magadot azzal, hogy ártatlan leányt mentettetek meg a' nyomorúságnak mélyeitől; légy bizonyos háladatosságomról minden jótéteményedért; légy bizonyos olly szeretemről, a' minővel édes anyához a' gyermek viseltetni tartozik; további kérdésekkel pedig kímélly meg; én neked azokra nem felelhetek.

Ezt ő olly nyíltt és derültt tekintettel, és olly hízelkedő szózáttal mondotta, hogy Szívának lehetetlen volt új kérdésre fakadnia, hanem e' helyett még egyszer mellyéhez szorította, és újra bizonyossá tette a' felül, hogy édes anyja lessz.

Szokolnak a' munkája kevés előmenetelű volt. Szerencséjére az szolgált, hogy Kovár volt mellette, kinek szelídsége meg nem engedte, hogy érdeme szerint megdorgálja. Ha Szíva lett volna jelen, már százszor is megszidta volna. Benyomta az ásót a' földbe, ismét kivonta belőlle, és nyugodott, a' nélkül hogy tudta volna, mit cselekszik, mivel gondolati mind csak Rósi körül repdestek. Az öreg a' munkátúl meghevült, és megszemjázott, de a' korsót nem találta a' kertben, melyet Szokol magával mind ide, mind a' szántóföldre hordozni szokott volt, hogy izzasztó serénységét hűs itallal felfrissítse. Most ő ezt

elfelejtette. De kinek lehetett nagyobb öröme, mint neki? jó alkalmatosság volt ez arra, hogy Rósit ismét megláthassa. Allig hogy Kovár a' korsórúl említést tett, Szokol azonnal elhagyította az ásót, és a' sövényenn átugrott. Magánn kívül szaladt keresztül az udvaronn, és Szívához imígy kiáltott: Anyám Asszony! a' vizes korsót! Szíva és Rósi szinte megijedtek rajta, azt gondolván, hogy tűz akar támadni, mellynek eloltására Szokol vizet keres. Szíva megdorgálta ugyan, hogy illy kicsinységért olly esztelen lármát üt; de most egyszer semmit sem gondolt a' legény vele, mivel szemei az ő kedves Rósijára meredtek volt.

Kedves Rósijára, mondhattuk már most igazán, mert a' habzó kívánságok világos ügyekezetre derültek fel szívében, és így már átlátta, hogy azzal, ha Rósit húgának nevezi, még nem elégedhet. Azt ohajtotta tehát, hogy hitvessének tehesse, ha egyébaránt Rósi rá áll. Ezen utolsó szavakat hozzá tette ugyan ő magában; de a' kívánság olly örömet jár a' reménységgel, hogy Rósi' akarattyárúl nem is igen tudott kételkedni. Hisz ő nálunk akar maradni, mondá Szokol magában, sőt ha közünkbe fogadgyuk, ezt ő még jótéteménynek is nézi; hozzám pedig micsoda nagy szívességet nem mutat; minek vetné meg tehát keze-

met? — A' mit Rósi Szívának megvallott, azt még Szokol nem tudta. De feltette magában még is, hogy Rósit ez iránt megkérdezi, és erre szinte alkalmas szempillantást talált azonban, mikor Szíva a' vizes korsóért a' szobába bement, és a' legényt Róssal magát hagyta.

Minden szószaporítás nélkül egyenesen szokta a' természetes ember az ő szívének indulatlyait kinyilatkoztatni.

Elíza a' váratlan ajánlást hallván, megijedt, és szívből sajnálotta, hogy e' jó indulatú ifiúnak legszebb reménységeit egy ütéssel kénytelen feldúltni. Könyörületességből még csak kezét sem merte vissza vonni, melyet Szokol tellyes bizodalommal megragadott volt. Azonban hosszabb csalatkozásban készakartva hagyni, törvénytelenységnek vélte. Az igazságos érzeménynak fel kellett még a' kíméllést is áldoznia. Szokol sürgette a' feleletet; mivel minden szempillantásban visszavárta az öreg asszonyt, és így Elízának allig volt elegendő üdeje csak arra is, hogy neki e' kevés szavakat mondgya : Szokol, én tégedet szeretlek, mint egy háladatos azt csak szeretheti, a' ki őtet a' haláltúl megmentette; de többet ne kívánny töllem. Nem tudod te — — Itt hozzájok Szíva visszaérkezvén, félbe sza-

kasztotta beszédgyeket, és Szokolt a' korsóval a' kertbe visszaküldötte.

El lehet gondolni, micsodás szívvel osontott el innen szegény Szokol. De mivel a' közfalat nem ösmerte, melly Rósi között és ő között volt, azzal a' reménységgel vígasztalta magát, hogy az ő szorgalmatos ügyekezete, és veleváló hosszabb társalkodása többet fog végtére hozzá a' leánynak szívében a' pusztá háladatosságnál ébreszteni.

Szíva szinte egynehány orsó fonalat és motólat hozott, hogy Elízának, saját kívánsága szerint, munkát, egyszersmind pedig olly munkát adgyon, mellyel ereje felér, ammint messzéről egyszerre a' kürtöknek, és több musikaeszközöknek hangja hallatott, és a' házhoz közelíteni látszott. Mind Szíva, mind Rósi elvesztegett, hogy duplázott figyelmeségeekkel értelmesebben kivehessék a' musikasót, ammint Szokol szökdösve ismét visszasietett hozzájuk ama' hírrel, hogy a' Herczeg érkezik.

Kovár is kísietett a' kertből, 's mindnyájan megörültek, bizonyosak lévén, hogy az Országnak Attya az ő szegény házokat, mellyben, miólta a' trónusra jutott, több ízben megjelent, most sem fogja látogatás nélkül elmellőzni. Csak Elízában okozott e' bizonyosság, mellyel baráti a' Herczeget magokhoz várták,

felette félénk előérzeményeket. Nem a' Herczegtül félt ő, hanem kíséroiül; mert mit várhatott ő ezektül egyebet, hanem hogy e' menedékhelyét is feldúllyák, mihelyt személyét megösmérik, vagy felölle meghallyák, hogy még életben van, és e' hajlékban tartózkodik.

Ammint a' musikaszó szempillantásonkint közelített, úgy nevededett ezzel az ő szorongatása is, melly eszének tehetségeit homállyal szinte körülvette. A' három jelenvalók közül egynek sem volt üdeje arra, hogy Elízának állapottyát észre vegye; kiki csak örömének tulajdon érzeménnyel körül foglalatoskodott. Még Szokol is elfelejtette egy kis üdeig szerelmes gondgyait. A' belső tusakodás, mit tévő légyen, meg nem tudta magát Elízában határozni hamarább, hanem mikor már az első nemes Ifiakot az udvarba lépni látta. Most már szaladni akart, 's a' kapúnak futott, hol már a' herczegi kísérok befelé tolódtak. Egyszerre egy rés támadt, hol át akart csúszni; de szinte azon szempillantásban a' Herczeg lépett úttýába, ki az örvendetes emlékezetnek érzeménnyei által, és kellemetes menyasszonyának birtoka által felderítetvén, Elízát megállapította, nem gyözzvén eleget csudálkozni azonn, hogy emberi állat az ő jelenlétét öly félénken kerülhesse.

Szíva Elízának csak imént eszre vett féltékenységét saját érzeménnyre szerint könnyen elmagyarázván, azzal mentegette mind magát, mind a' leányt, hogy házi köntösseikben szégyenlenek Főurok előtt megjelenni. Almarik nem engedett neki üdöt arra, hogy mentegetéseit olly beszédességgel terjessze elejébe, a' minövel az ilyen személyek efféle esetekben élni szoktak, hanem az öregnek kezét megnyomván, elmosolyogta kegyesen magát, és Kovár felé indúlt, Szíva ezen alkalmatossággal arra élt, hogy Rósikával együtt sebesen eltűnt a' végből, hogy ünneplő ruhájába öltözködjön. Elíza még e' paraszt köntössében ünnepet meg nem élt; üdö pedig még arra elegendő nem volt, hogy az ő számára az öregek ünneplő ruhárúl gondolkozzanak. Ez volt az oka, hogy a' szomszédnak leányátúl kértek hamarjában egyet kölcsön, melly Rósinak nagyon illett.

Még e' fejez személyek máskép öltözködtek, addig Almarik elbeszéllette Kovárnak az alkalmatosságot, melly ötet e' látogatásra indította. „Hamarább még, mint fő városomnak lakosi közé, hozzád vezetem Országomnak köz annyát. Sok örömkialtás várakozik ott érkezésünkre; de mellyik Fejedelem tudhattya azt, hány titkos ellenségeit kényszeríti pompás diadalmanak ünneplésére az öszvecsü-

dültt népnek habzáshoz hasonló mozgása? Bizonyos vagyok-e benne, hogy a' sokaság között vagyon-é csak egyetlenegy is, a' ki atyai szeretetemet, mellyel őket szívemben hordozom, fiúi érzékenységgel fogadgya? Itt, tudom, olly szíveket találok, mellyek új szerencsémét lármás pompa nélkül, de annyival mélyebben és igazabban érzik; és az ilyen embereknek társaságában tanúllya meg mind férjének, mint szerencsés fejedelemnek, mind önnön magának, mint szeretett országanyának boldogságát nagyra böcsülni.

Még Almarik ezeket mondotta, a' szomszédok szeretett Herczegeknek érkezését meghallván, öszve kezdettek körülötte mély tisztelettel gyülekezni. Allyánn a' dombnak, mellynek tetejénn Kovárnak háza állott, elhagyta a' Herczegi Pár a' kocsit, mellytül Almarik egynehány szempillantással hamarább felérkezett, mint menyasszonya. Most már ez is felérkezett, és szíves örömmel fogadtattott. Dobroszlav' karjánn mendegélt ő a' falunak öszvegyültt lakossai között, nem kevélyen ugyan, de nem is nyájasan; tekintetet adván ugyan magának, de nem ollyat, mellyhül kitetszett volna, hogy a' méltóságot már megszokta. Eggy szóval: jövendőbéli Jobbágyainak szíves örömkialtásira nem tetszett ki egyéb erőltetett orczavonásaibúl hidegvérüség-

nél. Egész valójának e' feszsége Almariknak vizsga szeméit el nem kerülte. Szépsége azonban Almarik' szívét egész az elragadtatásig megbájolta, de magaviselése meg nem hódította. Dobroszlav ezt nem ösmerte úgy, mint hűgának bájoló természetét és orczavonásait. Almarik' szívében egy érzemény uralkodott, mellyrül az ember gyűlölő udvarnak abban a vélekedésben volt, hogy az érzékenységeknek részegítő kábítása által könnyen elfojtathatik; egy érzemény, melly uralkodását a' házasság által választott kellemetes asszonyságnak szent szerelmével feloszthattya ugyan, de ettül székbül még is soha ki nem emeltethetik; és ezen érzemény ama' szeretet volt, mellyel népéhez a' jó Fejedelem viseltetni szokott. Erre Dobroszlav elfelejtette hűgát előre elkészíteni.

Mihelyt tudniillik ötöt ama' borzasztó lakásbül kivezette, mellyet az érzékeny szívű Olvasó mélyebb szűszorongatással hagyott el, mint a' hidegvérű, és embertelen udvarnok, vagy mint a' szerelemtül megrészegedett hűga; azonnal hozzá tolódtak az ország' úttyánn emberei közül némellyek, kiket a' szerencsétlen eset szétűzött volt, és jelenlétekkel Dobroszlávot arra kényszerítették, hogy Olfridával úgy bánnyon, mint Herczegasszonyával. Ezen erőltetés még jobban nevededett azoknak ér-

kezésével, kiket Almarik, a' szerencsétlen történetnek híret meghallván, a' fővárasbúl nagy sietséggel küldött, hogy azokat, a' kik megmenekedtek, öszveszedgyék, és egy vadász kastélyba vezessék, hol a' menyasszonyt maga is a' Herczeg várni fogja. Itt Almarik hirtelenében olly rendeléseket tett, hogy a' hercegi kísérőknek a' szerencsétlen eset által megzavartt ragyogása helyre állíttasson; itt ő karjai közé is fogadta a' menyasszonyt, nem kölömben álmélkodván szerelmes elragadtatások között ingerlő szépségénn, mint a' menyasszony ama' díszekenn, mellyek a' Herczeget érzékeny szerelemre méltónak tették.

Így állott Dobroszláv megfosztva minden alkalmatosságtúl, mellyel oktatásait hűgánál folytathatta volna, egyszerre amaz alacsony pontonn, melly az udvari szolgát, bármelley nagy rendű legyen is, a' Fejedelemnek Asszonyátúl elválasztya. Egyebet tehát nem tehetett, hanem hogy a' kezdett ügykezetnek folytatását egészen csak Olfridának eszére bízta.

Az utánna való nap, mellyet menyasszonyának a' Herczeg a' végre engedett, hogy kemény viadalban volt erejét zavaratlan nyugodalom által helyre hozza, a' gyönyörködte-tő elragadtatásnak édes bizonyítási között múlt el, mellyekkel egymást a' szerelmesek

váltólag mulatták. Olfrida birtokában látván amaz indulatjának tárgyát, melly sebesedett mellyében a' reménységnek és a' kétségbeesésnek viszontagi viaskodási között uralkodott, el tudta felejtetni mindazokat, a' mik lelkiösmeretét veszedelmes játékára megemlékeztethették volna. Így azután természetes dolog volt, hogy magát érzékenykedései között minden mértéklő zabola nélkül oda adván, Almariknak érzékenységeit is olly hathatós kéjjel bájolta meg, melly a' Herczegnek minden várakozását meghaladta.

Más nap reggel, mikor már a' rendelések a' fő városba való költözésről megtetettek volt, Olfridának dolga veszedelmesebb lett. Mindenik házbúl, melly mellett a' hercegi Pár kíséroi vel egygyütt úttját folytatta, szinte tolódtak kifelé a' fiúi szeretettel tellyes jobbágyok országattyoknak hintójához, hogy új Herczegnéjeket meglátván, érzékenyen részesülő szíveknek vizsgaságát megelégtítsék. Almarik arra kérte a' Herczeg Kisasszonyt, hogy elhagyott hazájának szokásaival cseréllye fel az idevalókkal, és Olfrida ezt neki annyival örömebb megígérte, mivel ez neki semmi fáradságában nem telt, sőt a' szokatlan erőltetéstül meg is mentette. Így tehát a' népnek fátyol nélkül kellett orcáját mutatnia; a' mi egygy vétkes lelkiösmerettül felette vakmerő

esélekedet volt. Gyakorlott szemtelenség vagy férjfiúi állhatatossággal eltökélt magaviselés kívántatik arra, hogy az álnokságban járó ember százaknak vizsgáló szemeit mind belső mind külső változás nélkül elviselje. Eggy asszonyi állatnak, ki a' kigyóösvénnyel, melyre báltya vezette, ösmeretlen volt, e' próba felette nehéznek tetszhetett; kínos állapottyának irtóztató voltátúl hamar meggyőzetett volna, ha mellyében a' bosszúállástúl való rettegés ama' szűszorongatással fel nem ért volna, melly a' csalárdságnak felfödözésétúl irtózott, Rémüléssel tekintett ő ama' labirintusba, mellybe keveredett; minden új orzában, melly félenk szemeibe akadt, árulót látott; és a' veszedelemnek e' mélységére, melly előtte nyitva állani látszott, a' boldog derülésnek orcavonásával mosolyognia vallyon lehetséges volt volna-e? Ezt kívánta a' Herczeg. A' mit Olfrida megtelhetett, azt megtette ugyan; de micsoda nagy különbség volt még is az ő fészes orcavonásai, és a' Herczegnek minden erőltetéstúl mentt és örvendetes tekintetei között, mellyekkel jobbággyainak fiúi szeretetében gyönyörködött?

Fogyatkozása a' szívességnek, melly Olfrida' érzeménnyek kinyílatkoztatásában uralkodott, fájdalmas illetődést okozott Almarikban, kinek jó szíve mindazonáltal még is

talált olly mentegetéseket, mellyek kívánságait a' jövendőséggel biztatták, minekutánna majd az udvari asszonyoknak szük környékében nevelt jövevény a' nagy világba kilép, és ennek tágasabb térségét és lármás pompáját jobban megszokja.

Az út a' völgyben Kovár' lakása mellett ment el, és Almariknak mellyét a' háladatoságban fáradhatatlan szívnek legszebb érzeménnyei foglalták el, ammint e' vidéket meglátta, és magát Kovárt a' part' oldalában az útig nyúló kertnek közepénn munkálkodni megsajdította. Az utazóknak zörgése figyelmetessé tette az öreget, ki magát körül tekintvén, és a' Herczegnek embereit megösmervén, öszve csapta örömében az ég felé emelt kezeit, 's az előtte futó Szokol utánn hajlékába sietett, értelmes jeleit adván ama' bizodalmanak, hogy a' Herczeg ötet meglátogattya.

Látta ezt Almarik, és inkább fő várassát hagyta magára fél napig várakozni, hogysem e' jámbor szívű földművesnek édes reménységét be ne tellyesítette volna. Azért a' szük útonn megállította szekereit, mellyből az ösvény Kovár' házához vezetett, kiugrott hintájából, Dobroszlávnak átadta a' véltt Herczeg Kisasszonyt, hogy utánna lassacskán felvezesse, maga pedig a' ház' kapujához szinte felrepült.

Mikor jegyessét Almarik a' jámbor egygyü-
gyűségnek és egyenes nyíltszívűségnek e'
környékébe a' hidegvérűségnek csak önnön
magára függesztett tekintetével belépni látta,
melly minden örömkialtást, úgymint nem hoz-
zá tartozót, magátúl eligazítani látszott, ak-
kor szíve még mélyebben vérzett. Amaz al-
kotmány, mellyet vele a' jövődőség olly szo-
rosan egybe kapcsoland, 's mellynek szívében
valaha az egész ország iránt való anyai gond-
viselésnek kellene uralkodni, ezen alkotmány
az illetődésnek csak egy jelecskéjét sem árúl-
ta el azon szempillantásban, mikor ő szinte
Istennek érezvén magát, egy egész emberi
nemzetet szoríthatott volna érzékeny szívéhez.
Ezt az ő férjűas erejű lelke allig tudta elvi-
selni.

Azt azonban, a' mit érzett, nem akarta
derék jobbággynak elárúlni, és azonn volt,
hogy a' Herczeg Kisasszonyt vizsga tekinteteik
elől mennél hamarább elvonnya. Ama' szo-
bát, mellyben valaha mint gyógyuló a' her-
cegi országgló pálczát kezébe vette, soha
sem nézhette egyébkép, hanem a' szent keser-
gésnek különös érzeménnyével. Most sem
akarta tehát annak látogatását elmulatni, és
így jegyessét arra kérte, hogy azt vele meg-
nézze. Kísérőinek legnagyobb része Kovár
hazába ment; az egybegyűltt szomszédoknak

tehát mind helyek, mind módgyok elegendő volt a' tanácskozásra, mikép mutassák meg köz attyoknak jelenléte iránt való különös örömököt.

A' szószóllónak választásában elejente meg nem tudtak egyezni. De megjelentek végtére ünnepi ruháikban az asszonyok hasonló köntösökbe öltözött gyermekeikkel együtt, kik kezeikben viráglánczokat hoztak. Az eddig kétes választás azonnal megtörtént. A' gyermekek közül a' legnagyobbik, egy leányka, kit Miklétának neveztek, szószóllónak tetetett, és arra taníttatott, hogy legszebb virágokból kötött bokkrétát nyújtson a' Herczegnek. Félénk volt e' szegény leányka, 's oktató nélkül szűkölködött, a' ki neki megmutatná, micsoda illendőséggel vigye végbe e' nagy kötelességet. A' jelenvaló asszonyok közül ebbe senki sem merészlett bocsátkozni, még végtére Szíva Róssival megjelent, kiknek utóbbitát egy szívvel, lélekkel mindnyájan megkérték, hogy Miklétának oktatását magára vállalná.

Elíza ezen alkalmatosságot nem hagyta haszonolás nélkül, és Miklétát arra tanította, hogy a' bokkrétát a' Herczegnek oda nyújtván, e' szavakat mondgya:

*Mosolyog a' Rósa; de vedd figyelennel;
Tovisse egyébkép megfedd sérelemmel.*

*Igy válaszsd meg a' színt a' szent igazságtúl;
Az egyenes szívet a' kajcs álnokságtúl.*

A' szavakat ugyan elég könnyen megtanulta a' leányka, de arra nézve, mikép viselje magát, mikor a' bokrétát oda fogja nyújtani, egy kis gyakorlás kellett még neki. Hogy tehát ezen oktatást könnyebben átlassa, leült Kovár a' székre, melly a' Herczeg' számára volt elkészítve, maga mellé ültetvén Elizát, mint Herczegi Menyasszonyt, és így kellett azután Miklétának a' bokréta' átnyújtását egynehányszor próbálni.

Melly különös a' sorsnak járása! ugyanazon helyet, melly Elizához a' nemzetnek hódolásával együtt tartozott, ragadomány gyanánt kellett neki egynehány szempillantásra az esetnek kényne szerint szinte eloroznia! Nehéz e' szerencsétlen leánynak akkori érzeménnyeit lerajzolni; nehéz volt volna neki azokat magának is a' környülállók elől tovább eltitkolnia, ha a' jelenés hirtelen meg nem változott volna.

A' garádics, melly a' Herczegnek hajdani beteg szobájába felvitt, a' külső falonn emelkedett fel a' falusi hajléknak felső emeletéhez. E' szobából kilépvén az ember, egy tekintettel átlátta az egész udvarnak térségét. Almarík, kinek csendes gyönyörködése, mellyet egyébkor e' helyenn a' vele történt nagy dol-

goknak szent emlékezetéből vonni szokott volt, most menyasszonyának illetődhetlen hidegvérűségétől minduntalan megzavartatott, nem akarván e' keserű érzeményt további mulatása által meghosszabbítani, azonn ügyekezett, hogy szívét a' fő városba teendő pompás bemenetelének ragyogása által megkábita. Kijött tehát a' szobából, hol hajdan betegem feküdt, a' folyosóra, hogy az útnak folytatása iránt rendeléseket tegyen, 's kellemetesen meglepetett népének új tekintete által, melly az udvaronn szinte a' bokrétának átnyújtását és a' Herczegnek köszöntését gyakorolgatta. E' tekintet Almarikot újra lebilincsezte, úgy hogy belső illetődéssel nézett le egy üdeig az összevegyült földművesekre. Kijött utánna Olfrida is. Szemébe tűnvén Elízának szinte a' lelkék' tartományából hirtelen' megjelenő, és ammint rossz lelkiismerete gondolta, csak az ő rémítésére megtestesültt termete, majdnem egész ájulásba esett, 's nagyot kiáltván ijedésében egynehány lépésnyire hátra tántorgott.

A' kiáltás mindnyájoknak tekintetét Olfridára vonta. Eliza ennek okát gyanítván, újra megijedt, és az emberek közé magát elrejtette. Dobroszlav szinte háta megett lévén hűgának, ezt ugyan karjaival felfogta, de Elizát meg nem sajdította; és így az egész esetet nem egyébnek nézte, hanem amaz erőltetés' követ-

kezésének, mellyel leány erejét a' szűszorongatás és a' tetetés megfeszítette. Az ő karjából kiemelte Almarik érzékeny szorgalommal, és egy szék felé vitte, hogy leülvén, magához térhessen; de valamint a' hegyes tör álmunkban egy szempillantásig ál fájdalommal szúrja keresztül mellyünköt, és annyival gyorsabban felserkent minket valóságos állapotunknak ösmeretére; úgy Olfridába is sebesen visszatértek az életnek párái, és az egész rémítő jelenés nem látszott előtte egyébnek a' forró képzelés' alkotmányánál. A' könnyen kigondolt mentség, melly a' levegőnek hirtelen változását okozta, megnyugosztalta Almarikot, sőt még bátyját is, kit egyébkép nem könnyű volt megcsalni. Olfrida új erővel vette magára az álorczát, Almariknak karjára függesztette magát, és az örömmek duplázott bizonyítási között lemenni kívánkozott az öszvegyültt néphez, hogy ennek hódolását elfogadgya.

Ama' készülletekből, mellyeket Olfridának ijedése megzavart, látta Almarik, hogy a' falubéliek magoknak még egy különös örömet akarnak tenni; és ennek tapasztalásátul saját szívét nem akarta megfosztani. Csak egy kevéske késést kért ki magának a' véltt Herczeg Kisasszonytól, ki ijedése miatt e' helyet félnék sopánkodással nézvén, a' leglöhe-

tségesebb elsietést ohajtotta. Ezt Olfrida Almariktúl meg nem tagadhatta, de el nem titkolhatta még is, hogy ezzel neki nem kis áldozatot tesz; a' mi Almarikban nyughatatlanságot okozott, mellynek következése e'végre az volt, hogy Olfridának ezen áldozattyát nagyobb pompával kívánta vizonolni, mintsem eddig a' fő városba való bemenetelre parancsolt volt. A' mit tehát még a' már kiszabott pompához oda függeszteni lehetett, azt Dobroszlávra bízta, kit ezen parancsolattal előre azonnal elküldött. Nem örömet hagyta ez el hűgát, ki a' szokatlan személyt még nem elég tökéletesen tudta játszani; de egynehány ügyekezeti, mellyekkel a' reá bízott dolgokat magától el akarta hárítani, helyt a' Herczegnél nem lelvén, nem merészlett többé ellenkezni, és elment.

Most már a' hercegi Pár valóban elfoglalta az udvarban a' neki készített üléseket, a' falubéliek fél kereket formáltak előtte, mellynek közepe a' virágtartó gyermekekből állott. Mikléta lassú lépésekkel közelített a' Herczeghez, lebocsátkozott egy térgyre, oda nyújtotta a' rósákkal megrakott bokrétát, 's ammint ezt tőlle a' Herczeg elvette, Elízának szavait imígy mondotta el:

Mosolyog a' Rósa; de vedd figyelemmel;
Tövisse egyébkép megfedd sérelemmel.

Így válaszd meg a' színt a' szent igazságtúl;
Az egyenes szívet a' kajcs álnokságtúl.

Az egyenes szívet a' kajcs álnokságtúl? felkiáltott Almarik, elhagyván ülését, és Miklétának kezét felséges illetődéssel megragadván; a' színt válasszam meg az igazságtúl? Leányka! micsoda jó lélek beszélt a' te együgyű ajakidbúl? vagy ki volt az, a' ki tégedet ezekre tanított? Melly boldog az olyan Fejedelem, kinek őrző angyala e' fontos szavakat minden szempillantásban szívébe sugarollya! Leányka! kitűl tanúltad te e' szavakat? — Rósikátúl, felelé Mikléta. — Rósikátúl? kicsoda e' Rósika? és hol van? kérdezé a' Herczeg a' körülállókat. Kovár megszollamlott erre, és illy feleletet adott a' Herczegnek: a' mi leányunk, Felséges Herczeg! Elrejtette ő magát a' sereg közé, ammint Felséged minket a' leánykának oktatásánál meglepett.

A' Herczeg kívánta, sőt parancsolta, hogy előtte megjelenjen, és Olfridát a' szorongatásnak minden Fúriái egyszerre megragadták, ammint látta, hogy képzése az előbbeni jelenést nem hazudta, és hogy ellensége, kit az örök számkivetésben gondolt lenni, előtte áll, talán hogy szörnyű gonoszságát egyszerre fölföldözze.

Ha Elíza e' szempillantásban erőtlen és félénk leány nem volt volna, kedvezőbb alkal-

matosságot nem kellett volna várnia arra, hogy magát kinyílatkoztassa, mert ellenségét az eset meglepven, és készületlenül találván, egészen lefegyverkeztette. Vagy ha talán a' minden szeretetre méltó és szelíd Herczeggel magányosságban lehetett volna, kinyílatkoztatván magát, minden egyéb tanúság vagy bizonyítás nélkül hitelt nyerhetett volna előtte magához ragadó egyenessége által a' jó lelki-ösméretnek, melly igaz ügyének szívgyőző hitelességét magában hordgya. De így sebesen elmúltak a' szempillantások, mellyekben nem volt elegendő ereje arra, hogy magát eltökéllye.

A' Herczeg nem győzött gyengéded természetén, úgymint e' Zordon hegyvidéknek ritka virágszálann csudálkozni, 's örömet tovább mulatta volna magát vele, ha Olfridának félénk sürgetése őtet az útnak folytatására nem kényszerítette volna. Erszényét a' körülötte álló seregnek osztatta el; de látván, hogy e' leány, ki az ő szívében felségesebb és előéreménnyel bővelkedő illetődést okozott, az adományból részt nem vesz, nemesebb ajándéokra ítélte őtet méltónak. Amaz arany lánczot tehát, mellyet Dobroszlávnak latorkodó keze Elizátúl a' régi kastélynak romladéka mellett elragadott, levette Almarik Olfrida' nyakárúl, és Rósikáéra függesztette, e' nap-

nak örök emlékezete végett. Óh ha Olfrida e' szempillantásban előre érezhette volna, mi-képp nyitja meg sorsához a' titkos zárt ezen arany láncz, nem olly könnyen, nem olly hidegvérűséggel adta volna oda e' drága bűbájt. De teher, gyanánt látszott ez neki mellyérül eltűnni, mikor tapasztalta, hogy ez által a' Herczeg' késedelmességének határ tetetik, és hogy ez neki az elmenetelre karját nyújtja.

Sokáig néztek még már csendes már szó-zatos áldásokkal a' hegyeknek vídám lakosi Fejedelmek után, és senki közülök Kovárnak udvarát el nem hagyta, a' nélkül hogy Rósi-kának vagy szíves ígéssel, vagy barátságos mosolygással, vagy legalább egy érzékeny kézszorítással örvendetes részvételét meg nem bizonyította volna. Komor gondolatokba merült volt ő, és allig várta, hogy a' körülötte lévőktől egynehány szempillantásra megszabadúlhasson, és veszéllyel fenyegető sorsárul magányosságában gondolkodhasson. Hogy ő oda van, ha e' helyenn tovább mulat, hol el-lenségei tartózkodni tudták, arrúl ő nem ké-telkedett; de hol talállyon ismét új menedék-helyet? Hogy pedig magát a' minden ember-től elhagyott állapotnak pusztaságába kitaszít-sa, kívánhatta-e' tőle, félénk és erőtlen asszo-nyi állattúl még a' legmostohább sors is? Még magában így tusakodott, szemébe tünt a' Her-czeg-

czegnek ajándéka, és az újjolag elevenítő reménységnek világos sugára a' derülő észnek hajnalával hatott be szívébe. A' láncz volt egyedül, mellyet magának akart volt tartani, mikor az erdőben minden egyéb drágaságait csalatkozott és kegyetlenül letiportt szívének háladatosságából erővel Dobroszlávnak adta. Csak komor óráiban akarta ő magát e' lánczal atyai hazájának világos múltságába átbájni; most már neki harmat gyanánt szolgált, mellyet neki a' magosságokban uralkodó Lelkek a' kétségbenesnek mélységébe küldöttek, s mellyhez tellyes bizodalommal is ragaszkodott, hogy segedelmével a' végső veszélyből kimenekedhessen.

Szomorúságának komor fátyola levonódott mellyéről, új bátorságra elevenedett létének jövődöbéli sorsa iránt, sőt magányosságában még Szokolt is szívesen fogadta, mikor hozzá érkezett, hogy szülőihez ebédre vezesse. Derülttebbnek nem látta még ez Elíza' orcáját, mint mikor most vele ment, és barátságos magaviselése újra felbuzdította az ifúban a' régi bizodalmat, melly attúl fogva, hogy ajánlását Elíza el nem fogadta, nagyon megcsökkent volt.

A' Herczeg Kisasszonynak kezében volt már most az eszköz, mellyel ellenségeinek ál orcáját leszakassza; de ennek nem a' Her-

ezeg' jelenlétében kellett-e megtörténni? mert micsoda idegen szívet merészellyen e' titokkal meghinni? Nem fog-e azonn kívül mindenütt olly alacsony szívű emberekre akadni, kik a' hatalmas Dobroszlávnak zsoldgyában vannak? közötte pedig és a' Herczeg között melly képtelen nagy rés volt! öneki, ki már is azt várta, hogy a' jövő éjszaka seregesen küldetnek ki a' gyilkosok, hogy nyomdokát kikémelleyék, öneki lehetett volna annyi bátorsága, hogy a' fő városba, vagy éppen a' Herczeg' elejébe mennyen? — új tévesztő kert! mellyik Ariadne fog e' szerencsétlennek fonalat nyújtani, mellyel magát minduntalan mélyebben öszvezavarodó járásidbül kiséghesse?

Mind e' melységek, mellyek ötet czélljától elválasztották, 's mellyekenn ifiúi hevességének első tüzében könnyen átszökdösött, egyszerre megníltak előtte borzasztó rettentéssel, 's egész bátorsága, egész vidámsága ezen ismét vígasztalhatatlan leánynak, az imént feléledtt reménységgel együtt életének fenntartása iránt, egyszerre elsüllyedtek azoknak feneketlen réseibe.

A' különös figyelmetesség által, mellyet Rósikának a' Herczeg áldozott, maga is Kovár figyelmetesebb lett hozzá. Látta ő most, hogy Rósika a' szomszédoknak leányai között forogván, mindenben megkülömböztette magát;

és ez őbenne gyanakodásokat ébresztett, melyek Szívának bizonyításai által, ki férjének Rósika' vallását elbeszéllette, mód nélkül megerősítettek. Szíva ugyan el nem titkolta előlle Rósikának ama' kívánságát, hogy sorsa iránt közelebbrül való nyilatkoztatásokat senki tőlle ne kérjen; és Kovár, kinek szíve egyébaránt is természete szerint nagyon szelíd volt, meg is kíméllette volna tudakozódásával e' leányzót, ki az ő ítélete szerint, mint szerencsétlen, minden tekintetre méltónak lenni látszott, ha a' Herczegnek elmenetele után egynehány óra alatt amaz iszonyító átmeneteket nem tapasztalta volna benne a' mély szomorúsághúl a' derültt vidámságra, és viszonttag, mellyekre nem ok nélkül úgy nézett, mint egy születő észtévedésnek jeleire. Most tehát úgy akart vele bánni, mint atya, 's félre vonván magával, érzékeny szívességgel kívánta tőlle, hogy sorsát kinyílatkoztassa, mellynek bilincseitül, ammint láttya, még az ő oltalma alatt sem képes megmenekedni. „A' vénség, kedves leányom, így szóllott hozzá, nem szükölködik ám tapasztalás nélkül, melly a' köveket az életnek ösvényébül könnyen el tudgya hárítani. A' leányzónak ifúsága félnék, és az életnek keserüéseit szükség nélkül szokta önnön kínnyára megnagyobbítani. Engedd, hogy azt, a' mi tégedet szorongat,

próbaköre tegyem ; segíthetek talán rajtad , bármely együgyűnek és alávalónak is tessek előtted lenni . És kedves Rósikám ! ha a' dolgot titokban kell tartani , vagy ha te azt kívánod , hogy eltitkoltasson , reménlem , hogy Kovárnak emberségéhez nem szükölködsz bizodalom nélkül , ki neked ezt igaz szívű kézcsapással igéri .

Elragadtatásig érzette Elíza e' jámbor mezei embernek tiszta szívességét , és az egek ellen elkövetett hitetlenségnek tartotta volna egy ilyen egyenes szív előtt , melyet neki amazok létének ember nélkül szükölködő pusztaságába küldöttek , saját szívét bizodalmatlansággal elzární . Eltökélllette tehát magában , hogy sorsárúl tellyes nyílttszívűséggel az egész fátyolt levonnyá . „ Édes jó atyám , mondá Elíza , megnyitom én neked egészen szívemet , de engedd meg , hogy jámbor anyánkhoz , és minden színkedés nélkül szeretö Szokolunkhoz háladatlan ne legyek . Tik hárman , életemnek szabadítói , és ritka jótévöim , állyatok ide mellém , és hallyátok saját ajakimbúl a' rajtam elkövetett gyalázatos gonoszságot . Rajtam ugyan nem segíthettek ; ezt hatalmas ellenségeim meg tudgyák majd akadályoztatni ; de szeméitekbül a' szánakodásnak egyy bármely tehetetlen könyhullajtása is meg fogja vígasz-

talni szívemet azon órában, mikor a' halállal viaskodni fogok. “

Öszvegyűjtötte erre az egész házat, és remegő ajakából tellyes bizodalommal folydogált ki szerencsétlenségének szomorú története.

Mennél világosabb lett születésének, és felséges rangjának titka, annál mélyebb tisztelettel lépdesett Szíva hátra, Kovár levonta lassankint fejrül házi sapkáját, Szokol pedig félre vonódván, lesütötte szemeit, és piruló háborodásnak kezdett eredni ama' hirtelenkedő barátkozás miatt, mellyre Elízával fakadt volt. Ammint a' Herczeg Kisasszony beszédgyének vége felé ezeket eszre vette, imígy fejezte be amazt keseredett szózáttal: „Óh! én a' ti szíveiteket szenvedésimnek vallásával közelebb akartam az enyimhez vonni, és tik magatokat töllem visszavonnyátok. Így jutalmazák meg jó emberek a' gyenge leánynak bizodalmát?“

Kovár hamar magához tért, 's hozzá közelítvén ismét, megfogta buzgósággal kezét, és imígy szóllította meg: „Herczegné! nincs üdönk arra, hogy azt, a' mit cselekednünk kell, elhalasszuk; hódolásinkot trónussa' elejébe haggyuk. Engedgye meg, hogy még leányomnak névezzem, és hogy ezen íge által Szíva anyánknak, és jó fiamnak zavarodását felderítsem. Tehetösen kell most minden erön-

köt és ügyekezetiinköt öszvekapcsolnunk, hogy célunkot elérjük.

Elíza oda nyújtotta másik kezét Szívához, Kovár pedig ballyával megfogta Szokolt, és magához vonta, hogy mind a' négyen az olly annyira szükséges segedelemről tanácskozzanak.

Megfontolták ök a' dolgot, megválogatták a' végbevitelnek módgyait, és ismét megvetették. Annak híre, hogy Dobroszlav hatalmával visszaél, e' csendes és békességes kunnyókba nem hatott ugyan; de Elízának esete olly csalhatatlan színekkel festették le e' gonosztévőnek pokolbéli szívét, hogy a' Herczegnének életét kiki szempillantásonkint veszedelemben fogogni ítélte, mióta őtet a' hamis menyasszony menedékhelyében megsajdította. Hogy tehát Elíza e' helyből mennél hamarább eltűnnyön, elkerülhetetlenül szükségesnek tartatott legalább addig, még az üldözésnek első tüze meghül, a' gonosztévő a' gondatlanságnak nyugodalmába ismét elszenderedik, a' meglesett kedvező eset pedig módot nyújt nekik arra, hogy a' dolgot magának a' Herczegnek kinyilatkoztassák.

Kovár akarta Elízát ezen úttyában kísérni, de ez meg nem engedte, hogy öreg ember létére, gyenge esztendeinek utolsó erejét még az efféle fáradságnak koczkájára tegye. Szo-

kol félénken állván előtte, és tisztelettel teljes pirulásával viaskodván, nem merészlette szolgálattját ajánlani; de Elíza helyesen gyanítván e' derék legénynek szíves készségét, egyszerre kiragadta önnön magával meg nem elégedő kétkedésébül, és kérésével, hogy vele mennyen ezen útra, kellemetesen meglepte.

Vígan elszaladt azonnal Szokol, felkereste tarisznyáját, és Szívához vitte, hogy útravaló eleség megtöltse. Csak könnyűnek lévén még is, gyorsan átkutatta a' kertet, megnézte a' fákat, és szép gyümölcsöt szedett a' reá bízott szarándoknének számára.

Nagyon sürgette őket Kovár, hogy az üldözött Herczeg Kisasszonyt minden lehetséges sietséggel nem csak házából, hanem még az egész környékbül is, mellyet már ellenségei előtt gyanúsnak tudott, bátorságos menedékhelyre költözni láthassa. Elízának vándorló botot adott a' kezébe, reá pedig feleségének ruhái közül egynehány szükséges darabot, és így indúlt el az útra a' jámbor párnak áldásával, hogy Szokolnak vezérlése szerint az erdőknek szük völgyekben tekergő sűrűi között, mellyeket az öreg a' kalaúznak kiváltkép ajánlott, bátorságot lellessen. Egynehány napi járás után egy barlangba reméllettek ők jutni, hová az üldözőket semminémü gyanú nem vezethette, 's hol Kovárnak tudósításira szán-

dékoztak várakozni. Azon esetre, ha sokáig kellene nekik e' rejtekben szükségképen maradni, és így eleségek is elfogyna, megnevezett Kovár az ifiúnak egy szomszéd helységét a' hegyek között, mellyből szükséges táplálékot szerezhessen.

A' Herczegnek ajándékát kebelébe rejtette nagy szorgalommal Eliza, úgymint zálogát ama' hitnek, mellyel a' viszontagságokat a' menyeyi atyától eredő próbáknak nézte, 's úgymint eszközét ama' világos bizonyításnak, mellyel zavarodásba hozott létének fekete sebétségét kellemetesen felderítheti.

A' nap, melly akkor, mikor útra indúltanak, már elalkonyodni kezdett, oda engedte már uralkodását a' homályos éjszakának, 's a' siető útasokat egynehány órányi járás után arra kényszerítette, hogy az ösmeretlen ösvényekenn úttyokat ne folytassák. Az éjjeli homálynak óráit a' derültt és csillagokkal sűrűn behintett égnek bótya alatt töltötték, és Eliza olly csendesen és minden szorgalom nélkül aludt a' földnek pázsitos színénn vezérjének virogatásánál, mint szerencsétlen esete előtt édes atyának palotájában. A' hasadó hajnal édes álomba merülve lelte mind a' ketőt, de Szokolnak rövid nyugodalmát félben szakasztotta; mire ő Elizát szinte fel akarta költetni, és úttyát folytatni, ammint a' szom-

széd bokrok között egy férjfinak lépéseit zör-
geni hallotta. Azt gyanítván, hogy a' vérszo-
pó vadász nyomára akadt talán üldözött pré-
dájának, egy görcsös botot fogott eltökéllet
markába, 's még egyszer visszatekintvén az
édesen szendergő Herczeg Kisasszonyra, neki
sietett a' bokrosnak, honnan a' zuhogás ér-
kezett.

Mennél gyorsabban ment neki, annál na-
gyobb sietséggel látszottak amannak lépései
előlle tűnni; a' mi az ifúnak bátorságát annyi-
ra felgerjesztette, hogy egynehány ugrás után
egy élemedett férjfiú előtt állott, ki nagy ré-
szént rongyokkal fődözve, nem csak semmi
ellenséges vonást nem mutatott orczájában,
hanem inkább jobban hasonlított egy szöke-
vényhez, mint maga Szokol. Az öregnek tisz-
teletre méltó termett, kinek ősz és ritka haja
csak naggyábúl fődödte el orczájának friss
sebhelyeit, lebilincsezte az ifúnak szívét; és
az öreg jövevény, kit a' váratlan jelenés ele-
jénte szaladásra készítetett, az ifú parasztnak
együgyű és nemes tisztaságú orczájából em-
berséghez vonzó bizodalmat meritvén, hason-
lóképen megállott.

Szokol. Honnan öreg! honnan?

A' jövevény. Azt töllem ne kérdezd. Ha
megnevezném is messze honomnak helyét,

meg nem ösmernéd. Mond meg te nekem, ha Erdélyi vagy-e?

Szokol. Hát mi volnék? Nem viselek-e olly köntöst, melly ezt neked nállam nélkül megmondgya?

A' jövevény. Hiszen hallod, hogy jövevény vagyok, és ezen országnak szokásait eléképén még nem ösmerem. Ember nélkül szükölködő erdökönn keresztül, hol életemnek végző erejét füvek és gyökerek szüken találtak, ide hoztak tévelygő lábaim. Mond meg már most, messze vagyok-e még Szebentül?

Szokol. Nem messze már; minekelötte a' nap lealkonyodik, megláthatnád falait, ha az igaz úttyát tudnád.

A' jövevény. Ezt nem tudom. Nem vezethetsz engemet oda?

Szokol. Boldog Isten! te engemet kemény szívü gonosz embernek fogsz tartani, mivel ezt tölled megtagadom. De meg nem cselekedhetem. Soha életemben meg nem tagadtam senkitül szolgálatomat. Öreg ember vagy, és ha még tovább tévelyegsz, elhanyaglik kevés eröd. Óh! bár csak Kovár atyámhoz vezethetnélek! — — Megálly! Tíz lépésnyire innen elvezetlek az ösvényhez, mellyet fáradsággal magam megtörtem; ezenn menny, és egyenesen oda érsz kunnyhónkhoz, melly kicsiny ugyan, de minden szükölködőnek nyitva áll, Nyugodd

ki ott magadot ezen éjszaka, és holnap maga az atyám elvezet tégedet, a' hová akarod.

A' jövevény. Szívesen fog-é fogadni?

Szokol. Minden bizonyyal.

A' szóra hozzájok ugrik véletlenül Elíza, és a' jövevénynek nyakába borúl. A' beszédre felébredvén, hallotta Szokolnak szavát, és egy másik ösmeretes szózatnak hangjait; oda osontott tehát hozzájok, és a' jövevényt megösmerte.

Herczeg Kisasszony! mit cselekszik? felkiáltott Szokol nagy álmétkodással; de Elíza meg nem felelhetvén, könnyeivel áztatta az öregnek arczait, ki karjai között úgy állott, mintha lábai gyökeret vertek volna. A' leányzó sebesebben borúlt nyakába, hogysen orcáját megsajdíthatta volna. Ruházattya paraszt leánynak mutatta, az ifiú pedig Herczeg Kisasszonynak nevezte; mikép egyeztesse ezt öszve? „Kicsoda ez? így kérdezősködött álmétkodva.

Hát Boliszláv, te sem ösmersz már engemet? mondá viszontag Elíza, lassacskán emelvén fel fejét, és szeme közé tekintvén.

Az én Herczegném! Boldog Isten! Az én Herczegném! Többet a' meglepett öreg ember ezen szempillantásban nem szólhatott.

Elíza. Jó Boliszláv! te azonn álmétkodsz hogy engemet így találsz? vizsgáltsza meg önön magadot.

Boliszláv. Én azt gondoltam, hogy Herczegséged megmenekedett. Dobroszláv — —

Eliza. Ne mond ki fenn szóval e' nevet e' környékben, hol a' tolvajoknak szuglyai és a' latroknak barlangjai az erdőknek pusztáit népesítik. Az ő neve olly ösmeretes, és olly kedves itt, mint a' tiéd az én szívemben.

Boliszláv. Hogy értsem én ezt? És ezen ifiú mikép lehet Herczegségednek baráttya, mikor azt a' leányzót Szebentül messze elvezeti, hol reá olly buzgó és felséges szerető várakozik?

Eliza. Ezt te, tudom, nem értheted. Nehéz lesz a' te szívednek azokat elhinni, a' mikkel engemet a' mostoha sors üldözött; mert az ollyan lélek, mint a' tiéd, a' rajtam elkövetett gonoszságot gyanítani sem tudgya.

Eliza erre elbeszéllette ismét feltaláltt baráttyának mind azokat, a' mik Dobroszlávnak pokolbéli ügyekezeteit hamarjában lerajzolhatták, és így átlátták már most mind a' ketten világosan, hogy az egész bal eset, mellyet a' latroktúl szenvedtek, az ő rendelése szerint készakartva történt. A' fogadott latroknak legsürgetősebb gondgya volt az, hogy a' fő Cancellariusnak írásait elfoglallyák, és talán e' miatt voltak szűkebb kezűek a' gyilkoló dőfésekben. Az első dákok e' szerencsétlen öregget elkábítván, a' lórúl letaszították, mire

azután kirabolttatott, és hogy halála annyival bizonyosabb legyen, a' szomszéd mélységbe hagyíttatott. A' bokrok, mellyek ennek fenekénn sűrűbben állottak, lágy és hajlékony ágakkal fogadták az esőt, és a' gyilkosoknak reménységét megjátszották; az esés az élettül meg nem fosztotta. Egynehány óra múlva magához tért Boriszláv, 's a' környéket csendesnek látván, a' mélységből kikapaszkodott. Első gondolattya volt Elíza' sorsa. Tele szorongatásokkal felmászott a' magas útra, hol a' gyilkosságok végbe vitettek, 's átvisgálván hideg borzadással hazafitársainak még melegen vérző testeit, a' Herczegnének semmi nyomdokára nem akadt. E' véres csatának mezejéről ama' bizonyos reménység kísértette őtet el, hogy Elíza Dobroszlávnak gondviselése által, kit a' legyilkott testek között hasonlóképen nem látott, minden bizonnal megmenekedett. Félelemből, ne hogy újra a' kóborló latroknak kezei közé jusson, elhagyta az ország' úttyát, és három napig tévelygett Erdélynek sűrű erdeiben, a' nélkül hogy emberre akadt volna, ki neki az utat megmutatná. Most az eset a' szerencsétleneket e' helyenn vezette öszve.

Nehéz volt Elízának sorsa már eddig is, de e' jelenés által még súlyosabb lett. Boriszláv újra veszedelemben forgott, mivel Dob-

roszlávnak gonoszsága azóta, hogy a' Herczeg Asszonyt életben lenni hűgátúl hallotta, ennek romlására újjolag felébredvén, könnyen kezébe kaparáthatta a' fő Cancelláriust is, kit hasonlóképen holttnak gondolt. A' tanácskozás, mellyet e' szerencsétlen öreg már most Szokollal és Elizával tartott, azt javasolta neki, hogy maradgyon ő is rejtekben, mindaddig még Kovár nekik a' dolognak kívánatos felderülésérül hírt nem ád; de az ő fontos tapasztalásibúl vontt vélekedés viszontag egészen ellenkezőt tanácsolt. Kovárnak rendelését, hogy a' Herczegné egyg üdeig elrejtve maradgyon, igen helyesnek találta, de azt ellenben nem vélte sem illendőnek, sem tanácsosnak, hogy ő férjfi létére azon szempillantásban, melly Királynának nem csak jeles hasznát, hanem még legdrágább boldogságát is megválasztja, olly tehetetlenségben maradgyon, melly csak a' segéd nélkül szűkölködő asszonyi gyengeséghez illik. Esztelenül és vakmerően nem akarta ugyan ő magát ellenségeinek kezébe átadni, de közelebb kívánt a' gonoszságnak fészkéhez osontani, hogy ott az esetnek kedvező szempillantását a' nyilvánvaló viadalra hirtelen megragadhassa. A' háladatos érzékenység, mellyel a' Herczegné Kovárnak részesülő szívességét rajzolta, olly böcsületes és jámbor embernek mutatta neki ezen éleletes földmü-

vest, kit bármelley titkaival minden veszedelem nélkül meghihessen. El nem távozott tehát megrezzenthetetlen tökéllésétül, hogy útyát Kovár' lakásához folytatván, Elízát hű vezetőjére bízza, 's mindaddig e' rejtekben haggya, még az ál Herczegnének, és bátyjának gonoszságát világosságra nem hozza.

Sok könyhúllajtásában telt Elízának a' búcsúzás, mellyel csak imént feltaláltt baráttjátúl ismét elválni kénytelenítettett; de Boliszláv megvígasztalta és állhatatosságra biztatta bizonyos ígéretével, hogy szenvedései talán rövid napok alatt végbe szakadnak, mihelyt ő maga oda siethet, szétszaggatni ama' homályos fátyolt, mellyel a' gonoszság a' Herczeget körülborítva tartya.

Szokol megmutatta neki nyomait a' tölle csak imént megtörtt ösvénynek atyai házához, Boliszláv pedig útnak indúlt rajta, tellyes bizodalommal lévén az iránt, hogy ezenn a' menyeyi gondviselés kívántt czéllyához vezérli. Egynehány óra múlva valóban oda is ért. Szíva szinte az udvarban foglalatoskodott, ammint ő, nem úgy, mint a' házrúl házra járó koldúsok, kikhez ruházattyára nézve hasonlított, hanem mint a' szerencsétlen jámbor és nemes szívű emberek szoktak, a' helyett hogy alamisnát kért volna, a' gazdasszonytól azt kívánta, hogy beszélgetésnek okáért Kovár-

hoz vezesse. Megjelent ez tüstént, és szokott szelidségével a' jövevényhez közelített, hogy járásainak okát meghallgathassa. Minden tartóztatás nélkül megmondotta neki Boliszláv, ki légyen? Kovár pedig hallván, hogy beszédgyei Elízáéval mindenben megegyeznek, ezeknek valóságárúl legkisebbet sem kételkedhetett.

Mennél jobban bele keverte ötét a' sors Elízának ügyeibe, annál buzgóbban viselte azoknak gondgyát, nem gondolván a' veszedelmekkel, mellyek ötét és az övéit érhetnék, ha ügyekezeteit Dobroszlávnak virogató furcsasága megjátszaná. Minekutánna az erőtlen vándorlót étellel és itallal felfrissítette. Szíva által elhozatta egyik ruháját, és Boliszlávot felöltöztette. Ebben ugyan a' fő Cancelláriust meg nem lehetett volna ösmerni, de attúl csak kellett még is tartaniok, ne hogy Dobroszláv' parancsolattya szerint mind elfogják üldözü szolgálai azokat, a' kiket e' gyanús házban a' szokott számonn felül találni fognak. Mindaddig tehát, még az első veszedelem elmúlik, átadta Kovár elfáradtt vendégének a' házat, és a' házi gazdának személylyét, maga pedig, ösmeretesebb lévén a' környékkel, ennek rejtekebb helyeire vándorlott.

Allig ment még az erdőkben házátúl fél mérttföldnyire, már is látta minden felül a' fegy-

fegyveres embereket maga felé tolni, hogy tölle az útról tudósítást kérjenek. Kérdéseikből átlátta ő, hogy a' látogatás az ő házát illeti, és hogy ez mennél hamarabb végbe menyen, hű kalaúz gyanánt megmutatta nekik a' legrövidebb útát, melly házához ment.

Beértek ide a' fegyveresek, és a' véltt házi gazdátúl tudósítást kívántak ama' leányrúl, kinek fejére Dobroszláv nagy somma pénzt tett. Boliszláv el nem felejtván a' házi gazdának személljét, állhatatosan azt felelte, hogy a' múltt éjszaka házából a' leány lopva elillantott, és hogy hollétét nem tudhattya, e' felelet nem volt a' katonáknak szája' íze szerint, kik az ígértt jutalom után nagyon esdeklettek, és ez volt az oka, hogy tudósításával meg nem akartak elégedni. Készítették tehát a' véltt gazdát mindennemű fenyegetésekkel, 's végtére haragjokban eltökéltették, hogy legalább kezes gyanánt elviszik magokkal és őrizet alatt tartják mindaddig, még a' leánynak nyomára nem jutnak.

Sorsának e' fordulását nem várta ugyan Boliszláv, de öszve szedte még is egész férjfiúságát, és a' fegyvereseket állhatatossággal követte. Allig vezették ötöt fél órányira, hogy Kovárt az útonn előtalálta. Nem győzött ez eleget álmélnodni azonn, hogy vendégét a' strázsák között menni láttya, és egyebet ha-

marjában nem gyanított, hanem hogy Boliszlávot még a' paraszt ruhában is megösmerték, és hogy életét többé meg nem mentheti. Ámde Boliszláv hamar kirántotta ötet bal vélekedésébül, imígy szólítván meg: Szomszéd! nekem Szebenbe kell mennem. Vigasztald azonban szegény öreg feleségemet, és ha a' fiamot meglátod, mond meg neki, hogy nem sokára visszatérek. Ebbül Kovár átlátván, hogy Boliszlávot a' katonák nem ösmerik, könnyen gyaníthatta az okát, miért vezetik el a' vélt házi gazdát?

Úgy látszott Kovárnak, hogy az egész ügykezetnek végrehajtása már most csak ő tölle függ, minekutánna Boliszlávnak kezei meg voltak kötve. Arra, hogy a' dolgot siettesse, nagyon készttette ötet szíve, mikor a' két ifiú szarándok eszébe jutott, esze pedig, mikor megfontolta, melly bizonyos veszedelemben forog a' fő Cancelláriusnak élete, ha talán ellenségeinek közepetténn a' bal eset igaz személyét elárúlná. De szinte az eset volt, melly most egyszerre a' lenyomott szerencsétleneknek részére állván, Kovárnak lassú ügykezetét megsietttette, ki a' szélvésznek első napjait meg akarta várni, minekelötte a' vigyázás alatt lévő Herczeghez hatni merészellen.

Boliszláv szerencsésen elérkezett parasztházában a' fogságba, mellybe ötet a' katonák Dobroszlávnak helybenhagyásával vetették, ki legkisebbet sem kételkedett arról, hogy e' véltt paraszt, kinek házában Elízát az üldözők többé fel nem találták, a' Herczegnének menedékhelyét minden bizonynyal tudgya; egyszersmind pedig bizonyosan reméllette, hogy a' kínokkal és halállal való fenyegetések által vallásra bírja. Xarkót tehát, a' ki már egyszer az egész gonoszságba be volt szentelve, titkon a' tömlöczbe küldötte, hogy a' véltt Kovárt akár ígéretekkel, akár fenyegetésekkel a' titoknak elárulására vegye.

Kicsoda rajzolhattya le ennek álmétkodását, mikor a' parasztban a' halottaiból feltámadtt Boliszlávnak rettentő orcza vonásait megösmerte? szinte megborzadott bele, mikor lelkiösmérete e' tekintetnél felserkent, és a' halatlan gonoszságot szemére vetette. A' Cancellarius észre vette azonnal a' rémülést, melly Xarkónak belsejében történt, magát pedig tovább el nem titkolhatta; átlátta tehát, hogy az egész dolognak jó vagy rossz kimenetele csak ezen szempillantástúl függ. Ama' kemény, és rezzenthetetlen szózattal, melly csak a' saját igazságárúl meggyőzött férjfiúnak tulajdona, megragadta ő Xarkónak szinte meglepett és egészen letiportt lelkiösméretét, s

lerajzolta neki a' bosszút, mellyet rajta bérlett szolgálattyaért az egek állani fognak, ha azokat szíves megtérése által azonnal meg nem engeszteli, és az igazságos dolognak előmozdítására segítő kezet önnkint nem nyújt.

A' szolga lelkek változó eszközök már a' gonoszságnak részére, már meg ellene; a' cselekedet őket meg nem jutalmazhattya, hanem csak az, a' kinek számára valamit cselekszenek; azért nekik mind egy, akár a' jónak, akár a' gonosznak tegyenek szolgálatot, csak annak választásában, a' kihez segődnek, meg ne csalatkozzanak, és a' pénz után való esdekléseket megelégtítsék. Átlátta Xarko, hogy veszedelmes és szinte már el is veszett bérben áll, mihelyt Boliszlávtól világosan megértette, hogy az igazságot, melly már több személyeknél tudva van, még ha ötet a' tömlöczben most megöli is, többé már le nem nyomhattya, és el nem titkolhattya; ellenben pedig, hogy a' bosszúállást elkerülheti, ha az igazságnak pártjához áll, melly lépés a' vásárlott és ugyanerre nézve a' hűtelenségre mindenkor hajlandó szolgálknál nem nagy fáradságban telik.

Minekutánna Boliszláv ellenségének biztosságát ekképen meghódította volna, és ennek ajakiból ama' tudósítást is megértette volna, hogy a' herczegi párnak nyilvánvaló öszveadá-

sa egykét nap múlva fog ünnepeltetni, annyival inkább sürgette Xarkót, hogy szolgálattában ne késedelmeskedgyen.

Xarko Dobroszlávnál annak mutatta magát, a' mi az előtt volt, és hiú reménységekkel táplálta az iránt, hogy a' fogságban lévő parasztot a' vallástételre birandgya; egyszerűsmind pedig óránként szorosabban rá hurkolta a' törököt, mellyekkel körülvette.

Még e' készültek végbe mentek, egynehány nap múlt el, mellyeket Boliszláv az árulásnak veszedelme nélkül Xarkónak oltalma alatt töltött.

Az őszveadásnak és a' menyegzőnek napja végtére elérkezett. Olfrida le nem csendesíthette többé indulatosságával Almariknak szívét, mióta ez ötet a' nép között olly néma hidegvérűséggel átvonódní látta. Hogy tehát a' Herczeg szívének ezen ürességét kipótollya, házának ünnepét közönséges ünnepnek tette, és reggeltől fogva a' nyilvánvaló palotában ült, hogy a' hozzá tolódó népnek hódoló örvendezéseit elfogadgya.

Még örömmel tündöklő szemeibül áldás és kiesség harmatozott a' jelenlévökre, Dobroszláv és a' többi Ministerek mellette állván, beszédtek az írtt esedezéseket, mellyekkel az ügyefogyottak hozzá tolódtanak. Ezek között megjelent Xarkó is, és a' Herczegnek saját

kezébe oda nyújtott egy írást, mellyet Boliszláv általa küldött, 's melly ezen ígékbul állott: „Egy ártatlan a' tömlöczben csügged; „ hallgassa meg Herczegséged. De minekelőt- „ te ezt azok, a' kik a' trónus körül állanak, „ eszre veszik, Herczegséged előtt kell már „ állanom.“ — Hadd hozzák ide! felelé a' Herczeg, és Xarko szinte repült a' hercegi parancsolattal a' tömlöczbe, hogy Boliszlávot levett lánczaival együtt a' trónus' elejébe vesse.

Ha Dobroszláv Xarkónak megjelenésén nem győzött elegendőképen álmélni, annyival inkább nem győzött azonn, hogy a' Herczeg a' Xarkótól átvett írást az ő kezébe a' többiekhez nem adta, hanem kezében tartván, sokáig elhallgatott. Egyszerre kétfelé oszlotak a' trónus előtt állók, és lélekszakadva a' Herczegnek lábaihoz borúlt egy paraszt ember.

Kovár! te is az esedezők között? Mi a' kívánságod? mondá a' Herczeg, kegyesen lehajolván hozzá, és kezénél fogva felemelvén. — Igazságot, felséges Herczeg! igazságot kérek az ártatlanságnak; igazságot, melly magát Felségedet is illeti.

Még minekelötte a' Herczeg ezen ígéknek értelmét megfoghatta volna, Xarko is elérkezett a' rabbal. Boliszláv és Kovár megösmert

ték hirtelen egymást, 's neveiket viszontag felkiáltván, egymásnak nyakába borúltak.

Dobroszláv hasonló volt ahhoz, kit a' mennyei tűz megérintett; de eszének jelenlétét még sem vesztette el. A' két paraszt és a Herczeg közé lépven, a' kétségbeneső szorongatásnak szózatyával imígy kiáltott fel: „Strázsa! ragadgyátok meg e' két gonosztévőt. Az én mellyembe dákjaitokkal előbb, gyilkosok! minekelötte benneteket Herczegemhez hatni haggyalak! —

Erre a' Cancellárius fő tisztyének egész méltóságával a' körülötte öszvesereglő katonákhoz fordúlván: Ime! magam elhoztam magammal lánczaimot; zárjátok reám még egyszer; de azt kívánom, hogy a' Herczeg engemet meghallgasson.

Erre köz csendesség támadt, és a' figyelmetesség mindnyájokban megfeszült. Almarik Dobroszlávot helyére visszaigazítván, a' katonáknak pedig megparancsolván, hogy a' lánczokat a' rabra rá ne zárják, imígy szóllott: Tégedet, Kovár, ösmerlek; te énelöttem gyanús nem lehetsz. De mikép jössz te ezzel öszve? Hallottam, hogy Boliszlávnak nevezted.

Kovár. Engedgye meg Felséged, hogy e' mélyen megbántott öreg maga beszéllyen; ösz fejemmel felelek érte. De közénk még egy harmadik tartozik, a' ki csak Herczegének in-

tését várja. Adgyon nekem Felséged fegyveres embereket, hogy el, és vele együtt visszakísérjenek a' palotába, melly nagy őrizet alatt van; és én, minekelőtte ezen öreg beszédgyét elvégzi, ismét itt termek.

Dobroszláv vad háborodással; Felséges Uram! ne haggya szívét elcsábítani. Ha Felségednek leghűvebb szolgája szeretett urának élete miatt olly szorongatásban van, hogy még belseje is rezket, hallgassa meg Felséged barátságos intését. Árulás közelget Felségedhez.

Boliszláv. Ez te benned a' Herczeghez legközelebb áll.

Almarik. Népemnek közepetténn az én szívem gyanakodni nem képes. Fegyveres emberek kísérik Kovárt minden sérelem nélkül azzal együtt, a' ki magával ide vezet. Ez felséges akaratom.

Kovár elmenvén, Boliszláv elkezdette Dobroszláv ellen a' vádolást. Allig hallotta Almarik a' pokolbéli gonoszságnak kezdetét, felkelt azonnal ülésérül, és váltólag már a' vádolónak állhatatosan csendes orczavonásira függesztette tekintetét, már pedig a' Ministerré, kinek ábrázattyában a' kétségbenesés vonaglani látszott. Nem szakasztotta ő félbe a' vádolást; de Boliszláv még azt el nem végezte volt, mikor már Kovár és Szokol az allig

léphető Elízát a' trónus' elejébe vezették. A' Bolgárországi fő Cancellárius félbe szakasztván beszédgyét, mély főhajtással kitért az útból, és az érkező Elízának e' fontosan és hangosan kimondott ígével hódolt: Herczeg Kisasszony!

Azon szempillantásban, hogy Dobroszláv Elízát megjelenni látta, a' dühösségnek hangjára fakadván, megborzadott, kivonta kardgyát, és hűtelen mellyébe döfte.

Ammint saját keze által elesett, az egész jelenlévő nép, melly Boliszlávnak vádolását csendes figyelmetességgel hallgatta, és most annak foganattyát világosan látta, fenn szóvel ezen ígékre fakadt: *Elíza a' mi Herczegnének!*

Almariknak elméje, de kiváltkép szíve, elfoglalva érzették magokat a' meggyőződésnek erejétől; de Elíza nem adott neki elegendő üdöt arra, hogy magát öszveszedvén, e' meggyőződést kinyilatkoztassa. Azt kívánta ő, győzedelmének diadalma gyanánt, hogy a' véltt Herczegnével szembe állíttasson, 's kivonván kebelének mélyéből az ereklyét imígy szóllott: Herczégéd előtt, valamint e' nép előtt is, ez legyen az igazságnak jele közöttem és ő között. Küldgye oda neki Felséged, hadd nyissa fel a' titkos tartalékokat, mellyben a' Bolgárok' Királynának képe fekszik. Csak ennek leánya tanulta ezt meg a' mestertől, a'

ki e' lánczot csinálta; csak ő lesz egyedül képes, zárját megnyitni.

A' Herczegnek Cancelláriussa elvitte, ennek parancsolattyára, az ereklyés lánczot Olfridához. Hallván az esetet, és a' Herczegnek kívánságát, próbálgatta ugyan megnyitni a' zárt, de végbe nem vihette; a' Cancelláriussal azonban Almarik' elejébe ment, mivel ezt tőle a' Herczeg hasonlóképen megkívánta. Megjelenvén, 's minden embernek tekintetét magára függesztve látván, ammint a' Herczeg' elejébe akart lépni, megsajdította Elizát, megsajdította Dobroszlávot is holttan a' földön, megsajdította mellyében a' kardot, 's elejtvén kezébül a' lánczot, oda rohant a' holt testre, és ezen ígékre fakadt: *Ah Bátyám!*

Eliza felkapta az arany lánczot, felnyitotta a' képnek tartalékját, 's öszveszedvén végső erejét, felemelte a' népnek láttára édes atyának képét; a' nép pedig viszontag örömkialtásokra fakadt.

A' Herczeg felsietett a' trónusra, fel akarván emelni magához a' megösmertt menyaszonyt; de az örömrre fakadtt nép megelőzte szándékát, es vidám kiáltások között felvitte oldalához.

A' menyegző más nap tartatott. Almarik szerencsés férj, 's egyszersmind szerencsés fejedelem is lett alattavalóinak naponkint öreg-

bedő szeretete által, melyet Elíza szeretett férjének oldala mellett magának is megérdemlett, és érzékeny szívvel szintazon férjével fel is osztott.

Bolisláv Almariknak szívében nem különben, mint az országlásnak kormányozásában az elesett Dobroszlávnak helyét elfoglalván, az Erdélyi udvarnál végezte életének napjait, mint hű barátja, és tapasztalt tanácsadója a' jó Herczegnek.

Kovár a' Herczegnek mindennemű ajándékait és ajánlásait megköszönvén, több esztendőket töltött még Szívával mezei hajlékában, vígan, és tökéletesen megelégedve cselekedeteinek boldogító emlékezetével, melyet a' hercegi familia is Kovárnak látogatásával esztendőnkint legalább egyszer megünnepelt. Szokolnak a' Herczeg egy nagy majorságot ajándékozott; de ez mindaddig birtokát kezéhez nem vette, haszonvételével megelégedvén, még fogadott szülőinek szemeit be nem hűnyta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

